

VIHDIN KUNNAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Saatteeksi

Vihdin kunnan varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2003 ja 2005). Se on tehty vuonna 2004 ja sitä on edellisen kerran päivitetty syksyllä 2008.

Nykyistä varhaiskasvatussuunnitelmaa lähdettiin päivittämään sitä käyttävien tahojen tarpeesta. Asiakirjasta haluttiin työväline, joka toimii perehdyttämisen tukena. Tämän vuoksi varhaiskasvatussuunnitelmassa on tuotu esiin vahvasti kasvattajan tehtäviä eri osa-alueilla. Vihdin varhaiskasvatussuunnitelman läpäisevänä teemana on lapselle ominainen tapa toimia, joka näkyy sekä tekstissä että lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kaavakkeissa. Tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä lapsen yksilöllinen huomioiminen suunniteltaessa lapsiryhmän toimintaa.

Edellä mainittujen asioiden vuoksi Vihdin varhaiskasvatussuunnitelman päivitystyössä päädyttiin siihen, että se uudistettiin kokonaan. Työtä on tehty moniammatillisessa työryhmässä sekä yhteistyössä sitä toteuttavien tahojen kesken.

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta yksiköt laativat oman toimintasuunnitelman, joka tarkemmin määrittelee yksikön varhaiskasvatuksen (hoito, kasvatus ja opetus) lähtökohdat ja toteutumisen arjessa. Lisäksi toimintasuunnitelmasta tulevat esille tulokortin tavoitteiden toteutuminen, kunkin yksikön erityispiirteet ja painotukset. Kasvatushenkilöstö ja vanhemmat laativat yhdessä jokaiselle lapselle oman varhaiskasvatussuunnitelman. Nämä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat yhdessä yksikön toimintasuunnitelman kanssa toimivat pohjana ryhmien toimintasuunnitelmille.

Vihdin kunnan varhaiskasvatussuunnitelman hyväksyy kasvatus- ja koulutuslautakunta. Suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti.

SISÄLLYS

Johdanto	5
1. Vihdin varhaiskasvatuksen visio 2020 ja strategia	6
2. Varhaiskasvatusta tukevat asiakirjat	6
3. Vihdin varhaiskasvatuksen ominaispiirteet	7
4. Vihdin päivähoiton toiminta-ajatus ja arvot	8
4.1. Toiminta-ajatus	8
4.2. Arvot	8
5. Lapsen osallisuus	9
6. Kasvatuspäämäärät ja tavoitteet	9
7. Varhaiskasvatusympäristö	10
8. Kielen merkitys varhaiskasvatuksessa	11
9. Lapselle ominainen tapa toimia	12
9.1. Leikki lapselle ominaisena tapana toimia	12
9.1.1. Ikäkausipedagogiikka	12
9.1.2. Kasvattajan tehtävät	13
9.2. Liikkuminen lapselle ominaisena tapana toimia	13
9.2.1. Ikäkausipedagogiikka	13
9.2.2. Kasvattajan tehtävät	14
9.3. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen lapselle ominaisena tapana toimia	14
9.3.1. Ikäkausipedagogiikka	15
9.3.2. Kasvattajan tehtävät	17
9.4. Tutkiminen lapselle ominaisena tapana toimia	18
9.4.1. Ikäkausipedagogiikka	18
9.4.2. Kasvattajan tehtävät	18
10. Sisällölliset orientaatiot	19
10.1. Matemaattinen orientaatio	19
10.2. Luonnontieteellinen orientaatio	19
10.3. Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio	20
10.4. Esteettinen orientaatio	20
10.5. Eettinen orientaatio	21
10.6. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio	21
12. Kasvatuskumppanuus	22
13. Monikulttuuriset lapset	23

14. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen seurannan periaatteet	23
15. Erityisvarhaiskasvatus	24
16. Varhaiskasvatuksen palveluiden organisaatio, tuottamistavat ja toimintamuodot	25
16.1. Varhaiskasvatuksen organisaatio	25
16.2. Varhaiskasvatuksen tuottamistavat ja toimintamuodot	26
16.2.1. Päiväkotihoido	26
16.2.2. Perhepäivähoito	26
16.2.3. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut	26
17. Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa	27
18. Varhaiskasvatuksen sisällöllinen arviointi, kehittäminen ja seuranta	28
18.1. Toiminnan arviointi ja vaikuttaminen johtajuuden näkökulmasta	28
18.2. Toiminnan arviointi ja vaikuttavuus henkilöstön näkökulmasta	28
18.3. Toiminnan arviointi ja vaikuttavuus lapsen näkökulmasta	29

LIITTEET

Liite 1	Lapsemme – Varhaiskasvatussuunnitelma, osa1
Liite 2	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma – Varhaiskasvatussuunnitelma, osa2
Liite 3	Lapsen havainnointikaavake
Liite 4	Ohjeistus Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen
Liite 5	Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma

Johdanto

Varhaiskasvatus on vuorovaikutusta, joka tapahtuu lapsen eri elämänpiireissä. Sen tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Nämä ulottuvuudet painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä ja kehitystasolla olevilla lapsilla. Ne muodostavat lapsen arkipäivässä eheän ja jakamattoman kokonaisuuden. Näkemys tästä kokonaisuudesta ohjaa kasvattajan toimintaa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön, jonka jokaisella yksittäisellä kasvattajalla ja koko yhteisöllä on oltava sekä vahva ammatillinen osaaminen että tietoisuus arvoista ja eettisistä periaatteista. Kasvattajan osaamiselle perustan luovat ammatillinen ja koulutuksen tuottama tieto ja käytännön kokemus. Nämä edellä mainitut asiat ovat laadukkaan varhaiskasvatuksen perusedellytyksiä. Lisäksi kasvattajalta vaaditaan työssään sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajan on osattava tehdä tietoisia valintoja siten, että toimintaa suunnitellessaan ja oppimisympäristöä rakentaessaan näkyvät sekä lapselle ominainen tapa toimia että sisällölliset orientaatiot.

Vihdin kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa käytetään päiväkodin lastenhoitajista, lastentarhanopettajista ja erityislastentarhanopettajista sekä kotona työskentelevistä perhepäivähoitajista nimikettä kasvattaja. Tähän päädyttiin siitä syystä, että kaikki näillä ammattinimikkeillä toimivat henkilöt ovat vastuussa oman toimenkuvansa edellyttämällä tavalla toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Kaikki varhaiskasvatuksen työyhteisössä toimivat aikuiset osallistuvat kasvatustyöhön.

Ikäkausipedagogiikalla Vihdin kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa tarkoitetaan suunnittelun ja toiminnan eriyttämistä alle 3-vuotiaisiin ja 3-5-vuotiaisiin. Ikäkausipedagogiikka on nostettu esiin lapselle ominaisessa tavassa toimia.

1. Vihdin varhaiskasvatuksen visio 2020 ja strategia

Hyvinvoiva ja onnellinen lapsi saa tarvitsemansa palvelun ja riittävän tuen. Muuttuvan yhteiskunnan varhaiskasvatuspalvelut tarjotaan perheille omalla alueella asianmukaisissa tiloissa. Osaava, koulutettu, hyvinvoiva ja työhönsä motivoitunut henkilöstö työskentelee asianmukaisin ja riittävin työvälinein. Pedagoginen jatkumo muodostuu moniammatillista yhteistyötappaa ja uusinta tieteellistä tutkimusta hyödyntäen. Työssä toteutetaan tavoitteellista varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa.

Vihdin kunnan strategiassa on nostettu esiin viisi kuntapäämäärää, jotka ovat hyvinvoivat kuntalaiset, turvallinen ja vetovoimainen elinympäristö, yrittäjyyttä edistävä kunta, huolehtiva ja houkutteleva työnantaja sekä terve kuntatalous. Kukin tulosalue on määritellyt mitä nämä tarkoittavat kyseisellä tulosalueella. Varhaiskasvatuspäällikön ja päivähoiton johtajien tehtävänä on huolehtia näiden strategisten linjausten toteutumisesta Vihdin varhaiskasvatuksessa.

2. Varhaiskasvatusta tukevat asiakirjat

Vihdin varhaiskasvatus perustuu varhaiskasvatuksen valtakunnallisiin linjauksiin, jotka määrittävät varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämistarpeet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet puolestaan ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua sekä kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista. Lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset määrittävät varhaiskasvatuksen ja siihen sisältyvän esiopetuksen toteuttamista.

Vihdin kunnan varhaiskasvatuksen ohjaus perustuu kuviossa esitettyihin asiakirjoihin.

Vihdin kunta	
Kunnan linjaukset ja strategia	Asiakirjat: lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, varhaiskasvatussuunnitelma
Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma	Ohjaa yksiköiden toiminnan laatua ja sisältöä.

Toimintayksikkö	
Yksikön toimintasuunnitelma Liitteet: kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma, kestävän kehityksen suunnitelma, turvallisuussuunnitelma	Yksikön varhaiskasvatuksen (hoito, kasvatusta ja opetus) lähtökohdat. Yksikön erityispiirteet, painotukset ja tavoitteet. Varhaiskasvatuksen toteutuminen arjessa.
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	Ohjaa lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen toteuttamista.
Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma	Toiminnan suunnittelun väline.
Toiminta	

Vihdin kunnan varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta yksiköt laativat oman toimintasuunnitelman, joka tarkemmin määrittelee varhaiskasvatuksen tavoitteiden ja päämäärien näkymistä käytännön työssä sekä lapsen ja perheiden arjessa. Lisäksi

kasvatushenkilöstö ja vanhemmat yhdessä laativat jokaiselle lapselle oman varhaiskasvatussuunnitelman. Toimintasuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta tiimit tekevät ryhmäkohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, jonka pohjalta toiminta toteutetaan. Toiminnassa on tärkeää huomioida myös lapsen osallisuus.

3. Vihdin varhaiskasvatuksen ominaispiirteet

Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä kaikissa päivähoitoyksiköissä toimitaan **kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen**. Henkilökuntaa on koulutettu kunnan omien kasvatuskumppanuuskouluttajien toimesta. Kasvatuskumppanuudesta kerrotaan tarkemmin luvussa 12. Kasvatuskumppanuus.

Ikäkausipedagogiikka tarkoittaa Vihdin kunnan varhaiskasvatuksessa sitä, että toiminta suunnitellaan siten, että se tukee kunkin ikäkauden kehitysvaihetta. Suunnittelun pohjana toimivat lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat asiat, lapsiryhmän tarpeet ja ajankohtaiset asiat. Lisäksi suunnittelussa sovelletaan päivähoitoyksikön toimintasuunnitelmaa ikäkaudelle sopivaksi. Kaiken toiminnan suunnittelun lähtökohtana on kunnan varhaiskasvatussuunnitelma, jossa ikäkausipedagogiikka on otettu huomioon lapselle ominaisessa tavassa toimia.

Pienryhmätoiminnalla tarkoitetaan lapsiryhmän jakamista pienempiin ryhmiin päivän aikana. Toiminnan tavoitteena on lapsen perusturvallisuuden, tunne-elämän ja vuorovaikutustaitojen tukeminen. Pienryhmät voivat olla pysyviä tai vaihtuvia. Ryhmät voidaan muodostaa esimerkiksi kehitystaitojen, lapsen kiinnostuksen, iän, kaverisuhteiden mukaan tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Kasvattaja auttaa lasta liittymään osaksi pienryhmää ja sen kautta myöhemmin myös osaksi suurempaa ryhmää. Pienryhmätyöskentely tarjoaa kasvattajalle mahdollisuuden keskittyä lapsiin yksilöllisemmin, jolloin esimerkiksi havainnointia ja dokumentointia on mahdollista tehdä pitkäjänteisemmin ja keskittyneemmin.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen ympärille luodaan ilmapiiri, jossa lapsi voi kokea yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Arjessa vahvistetaan toiset huomioon ottavia toimintatapoja ja luodaan lapselle turvallisia ihmissuhteita. Vihdin kunnan **kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma** on osa kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa (LIITE 5). Lisäksi jokaisessa kunnan päivähoitoyksikössä laaditaan yksikkökohtainen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma, joka kulkee mukana arjen jokaisessa hetkessä.

Kestävä kehitys on Vihdin varhaiskasvatuksessa otettu huomioon jokaisen päivähoitoyksikön osalta siten, että kaikki yksiköt ovat tehneet oman kestävä kehityksen suunnitelman. Suunnitelmat elävät arjessa ja niitä päivitetään ja arvioidaan säännöllisesti. Päivähoitoikäisillä lapsilla kestävä kehitys tarkoittaa konkreettisia asioita, kuten kavereista huolehtimista, lähiympäristön tutkimista ja kestävien arkikäytäntöjen oppimista. Päivähoidon arki pyritään järjestämään siten, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän ja lapset pääsevät osallistumaan kestävä kehityksen työn toteuttamiseen. Kasvattajilta tämä vaatii kestävä kehityksen huomioon ottamista arjen valinnoissa ja työssä.

Vihti on luonnonkaunis ja turvallinen asuinympäristö, josta löytyy maalaiskylän idyllistä rauhaa. Vihdin päivähoitoyksiköissä **luontokasvatus** on nostettu esiin vahvasti. Luontokasvatuksen

tavoitteena on herättää lapsissa kiinnostus luontoa ja luonnossa liikkumista kohtaan sekä tekemään havaintoja luonnosta. Metsäretkillä lapsia opetetaan kunnioittamaan luontoa ja heitä ohjataan huolehtimaan ympäristön siisteydestä. Lasten kanssa tehdään havaintoja ja tutkitaan ympäristöä eri vuodenaikoina.

Päivähoitoyksiköiden toimintasuunnitelmissa kuvaillaan tarkemmin Vihdin varhaiskasvatuksen ominaispiirteet yksikön näkökulmasta. Näille luodaan tavoitteet vuositason ja kerrotaan niiden toteuttaminen päivähoiton arjessa.

4. Vihdin päivähoiton toiminta-ajatus ja arvot

5.1. Toiminta-ajatus

Vihdin kunta järjestää monipuolisia varhaiskasvatuspalveluja joustavasti vihtiläisten lapsiperheiden tarpeisiin vastaten. Tavoitteena on mahdollistaa lapselle hyvä ja huoleton arki huomioiden hänen ainutkertaisuutensa.

5.2. Arvot

Kasvatusoptimismi

Työntekijä sitoutuu ja uskoo omaan työhönsä ja sen vaikuttavuuteen. Hän arvostaa tekemäänsä työtä ja tiedostaa myös muiden työn tärkeyden. Työntekijä uskoo lapsen kasvuun ja oppimiseen. Myönteinen ja turvallinen kasvatusilmapiiri luo oppimisen iloa.

Ainutkertaisuus

Ainutkertaisuus on lapsuuden itseisarvo. Lapsuus on levollisuuden ja seesteisyyden aikaa, jolloin aikuisten on suojeltava lasta liian voimakkailta varhaisilta kokemuksilta. Lapselle on turvattu kasvun rauha. Tärkeää on huomioida lapsi juuri tässä ja nyt. Lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen ja hyväksyminen ovat tärkeitä asioita yhteisöllisyyteen kasvatettaessa.

Kunnioitus

Vanhempia arvostetaan oman lapsensa asiantuntijoina kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen. Tärkeänä pidetään kuulemiseen, kunnioitukseen ja luottamukseen perustuvaa vuoropuhelua. Kunnioitus on läsnä kaikissa vuorovaikutustilanteissa niin lasten kuin aikuisten välillä. Vuorovaikutustilanteissa on tärkeää arvostava asenne, toisen hyväksyminen ehdoitta ja erilaisuuden sietäminen. Näin tuotetaan sekä yksilöllistä että yhteisöllistä hyvinvointia varhaiskasvatusyhteisössä.

Yhteisöllisyys

Tuetaan lasta ryhmään liittymisessä ja kannustetaan yhteisöllisyyteen. Lapsella on toiminnan lisäksi mahdollisuus osallistua sen suunnitteluun ja arviointiin eli kokea olevansa osallisena arjessa. Lapset ja perheet kohdataan yhdenvertaisina. Yhteisöllisyys on toimivan työyhteisön perusedellytys. Jokaista työntekijää tuetaan liittymään työyhteisön jäseneksi.

5. Lapsen osallisuus

Vihdin varhaiskasvatuksen laadunarviointikyselyn pohjalta valittiin kehittämiskohteeksi lasten osallisuus. Osallistuminen tarkoittaa mukanaoloa ja se voi tapahtua ilman omakohtaista panosta. Osallisuus sen sijaan ilmenee kokemuksena. Se on omakohtaista sitoutumista ja vaikuttamista vastavuoroisesti. Osallisuus luo pohjan yhteisöllisyydelle.

Lapselle osallisuus tarkoittaa oppimista, sitoutumista, turvaa ja kiinnittymistä yhteisöön. Lapsella tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi jokapäiväisissä leikeissään ja askareissaan. Hänelle on tärkeää olla hyväksytty ja arvostettu yhteisönsä jäsen. Osallisuus on lasten oikeus ja se vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa.

Kasvattajan tulee kohdata ja kuulla lasta, että lapsi voisi tulla yhteisönsä jäseneksi. Kasvattaja rakentaa yhteisöllisyyttä pienryhmätoiminnan avulla, jossa lapset voivat opetella yhdessäoloa ja yhdessä tekemistä. Kasvattaja antaa lapselle mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua yhteisönsä elämään esimerkiksi laatimalla yhdessä lasten kanssa säännöt ryhmälle tai antamalla erilaisia vastuutehtäviä lapsille. Osallisuus on yhdessä elämistä, jossa kasvattaja luo turvan ja tyydyttää lapsen tarpeita.

Kasvattajan tulee ottaa toiminnan suunnittelussa huomioon lapsen kiinnostuksen kohteet, tarpeet ja toiveet. Näistä lähtökohdista voidaan esimerkiksi lasten kanssa yhdessä suunnitella ja toteuttaa projekteja. Kasvattaja rakentaa lapselle suotuisan kasvuympäristön, jossa lapsi saa harjoitella sosiaalisia suhteita, tutustua itsenäisesti ympäristöön ja löytää sieltä itselleen mielekästä tekemistä. Osallisuus on varhaiskasvatuksessa enemmän kuin mahdollisuus osallistumiseen. Kasvattajan tulee reflektoida omaa työtapaansa, että mahdollistaako se lapsen osallisuuden; miten ja missä määrin.

6. Kasvatuspäämäärät ja tavoitteet

Varhaiskasvatuksen toiminnalle suunnan antavat kasvatuspäämäärät, joiden toteuttamisesta kasvattajien on huolehdittava. Nämä kolme kasvatuspäämäärää ovat:

- *henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen*
- *toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen*
- *itsenäisyyden asteittainen lisääminen*

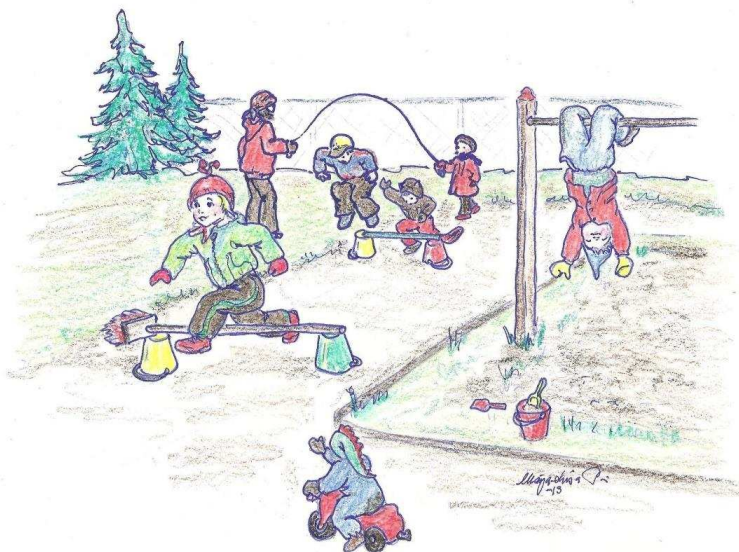
Lapsen henkilökohtainen hyvinvointi turvataan kunnioittamalla lapsen yksilöllisyyttä ja ainutkertaisuutta. Kasvattajan tehtävänä on pohtia yhdessä vanhempien kanssa sitä, miten lapsen itsetuntoa ja myönteistä minäkäsitystä voidaan tukea. Kasvattajan tulee ottaa huomioon, että lapsi saa myönteisiä kokemuksia kehityksestään, toimiessaan ja leikkiessään sosiaalisessa yhteisössä. Lisäksi huomioidaan lapsen kulttuuritausta sekä yksilölliset, persoonalliset ja kehitykselliset tarpeet. Varhaiskasvatusympäristö pyritään järjestämään mahdollisimman turvalliseksi ja pysyväksi.

Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen tarkoittaa sitä, että jokainen lapsi oppii ottamaan huomioon muita ja välittämään toisista. Vuorovaikutustaitojen harjoittelu ja empaattisuuden osoittaminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatuksen arkea. Kasvattajan tulee havainnoida sitä, miten lapsi toimii vertaisryhmässä, miten lapsi suhtautuu itseensä ja toisiin ihmisiin sekä miten lapsen kasvuympäristö huomioi lapsen yksilöllisyyden ja lapsen kasvun sosiaalisuuteen. Kasvattaja tukee lapsen tunneilmaisua nimeämällä tunteita. Hän opettaa lasta tunnistamaan tunteita ja säätelemään tunneilmaisua.

Lapsen itsenäisyyden asteittainen lisääminen tarkoittaa sitä, että edellytystensä mukaisesti lapsi osaa huolehtia itsestään, läheisistään sekä tehdä päätöksiä ja valintoja. Kasvattajan tehtävänä on kuitenkin huolehtia, että huolenpito ja turva ovat koko ajan lähellä. Kasvattajan on yhdessä vanhempien kanssa pohdittava sitä, miten he pystyvät tukemaan lapsen aloitteellisuutta sekä itseluottamuksen ja – tuntemuksen kasvua. Keskeinen tekijä lapsen itsenäisyyteen tähtäävässä pedagogiikassa on lapsen tukeminen oppimaan oppimisessa.

Jokaisessa työyksikössä kasvatuspäämäärät tulee olla niin selkeästi määritelty, että jokainen työntekijä pystyy ne kuvaamaan ja kertomaan.

7. Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ympäristöä. Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta ja näin sosiaalisen ja psyykkisen ympäristön merkitys korostuu siinä.

Fyysiseen ympäristöön kuuluvat rakennetut tilat, ulkoilualueet ja luonto. Vihdissä näitä hyödynnetään monipuolisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöinä. Kasvattajan tehtävänä on muokata oppimisympäristöä lapsen kehitystä ja kasvua tukevaksi. Oppimisympäristöä rakennettaessa tulee ottaa huomioon turvallisuus ja lapselle ominainen tapa toimia.

Psyykinen ympäristö muodostuu hoitopaikassa vallitsevasta ilmapiiristä. Rauhallinen ja kiireetön tunnelma luo lapselle turvallisuutta ja hyvinvointia. Kun lapsi kokee päivähoitopaikan ilmapiirin myönteiseksi ja kannustavaksi, hän tuntee kuuluvansa yhteisöön. Kasvattajan tehtävänä on olla aidosti läsnä ja vuorovaikutuksessa lasten kanssa.

Sosiaalinen ympäristö koostuu vuorovaikutussuhteista lasten, kasvattajan ja vanhempien välillä. Kasvattajan vastuulla on huolehtia vuorovaikutussuhteiden toimivuudesta ja hänen tehtävänä on toimia mallina vuorovaikutustilanteissa. Havainnointia hyödyntämällä kasvattaja voi auttaa lasta rakentamaan sosiaalista ympäristöään ja tukemaan lapsen vuorovaikutustaitoja.

8. Kielen merkitys varhaiskasvatuksessa

Kieli on kommunikaation ja vuorovaikutuksen väline, joka on ikään kuin punainen lanka, joka yhdistää vasun eri osa-alueet toisiinsa. Lapsi tarvitsee kieltä toiminnassaan ja kieli kehittyy leikkimisen, liikkumisen, tutkimisen sekä taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen myötä. Kieli on perusta kaikelle oppimiselle, ajattelulle ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle.

Pieni lapsi ilmaisee itseään aluksi kokonaisvaltaisesti elein, ilmein ja liikkeiden avulla. Lapsen kielellistä kehitystä tukevat läheiset ja turvalliset ihmissuhteet, joiden kautta lapsi oppii kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja sekä kommunikaatiomalleja. Lapsen kielen kehittymiseen vaikuttavat kaikenlaiset vuorovaikutustilanteet ja toimintaympäristöt. Kasvattajan tehtävänä on toimia myönteisenä mallina. Sen vuoksi on tärkeää, että kaikissa hoito-, kasvat- ja opetustilanteissa käytetään hyvää ja tarkkaa kieltä sekä avataan uusia käsitteitä lapsille.

Kielen oppiminen on aina persoonallinen prosessi, jossa jäljittelyllä on tärkeä merkitys. Lapselle tulee tarjota mallia kielen ja käsitteiden oppimiseen sekä puhetta, jota hän ymmärtää. Lapsen kieli kehittyy jatkuvasti ja se on yhteydessä myös puheen kehitykseen. Päivittäisistä toimintarutiineissa kuten perushoitotilanteissa pienet lapset oppivat eri tilanteisiin liittyvää kieltä. Kasvattajan on tunnettava jokaisen lapsen yksilöllinen tapa kommunikoida. Kasvattajalta vaaditaan tarkkaavaisuutta huomata ja reagoida lapsen kontaktialoitteisiin ja näin rohkaista lapsen halua vuorovaikutukseen. Aikuisten tulisi toiminnassaan huomioida, että lapsen sosiaalisen vuorovaikutuksen kaksi perustarvetta ovat: saada ilmaista itseään sekä tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi.

Puheen ja kielen kehityksen tukeminen on osa varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Vaikka lapsi ei vielä puhu niin hänen sanavarastonsa ja kielensä kehittyy jatkuvasti. Tämän vuoksi on tärkeää, että kasvattaja tukee pienen lapsen puheen tuottamista, sanavaraston lisäämistä ja kuullun ymmärtämistä lukemalla, puhumalla, kuuntelemalla, keskustelemalla ja kertomalla. Lisäksi kasvattajien tehtävänä on ohjata lapsen havaintoja, opettaa toimintatapoja sekä kuvailla ja selittää tapahtumia.

Lapsen kasvaessa kielen tehtävä ajattelutoimintojen tukena korostuu, joten lapsi oppii luokittelemaan asioita käsittein ja ymmärtämään niiden välisiä suhteita. Vähitellen hän oppii sekä kysymään että vastaamaan ja myöhemmissä vaiheissa ylläpitämään keskustelua, kuuntelemaan ja odottamaan vuoroaan.

Kasvattajan tulee tarjota lapselle kielen kehitystä tukeva virikkeellinen kasvuympäristö, joka antaa lapselle mahdollisuuden havainnoida puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Lapsen on kuultava myös kirjoitettua kieltä monipuolisesti, että hänen tietoisuus kirjoitetusta kielestä kehittyy. Tätä varten lasten kielellisen kehityksen tukemiseksi käytetään erilaisia materiaaleja kuten lorukortteja ja -pusseja, riimejä, kerrontaa, sadutusta, muistipelejä, laululeikkejä ym.

9. Lapselle ominainen tapa toimia

Lapselle ominainen tapa toimia ja niihin perustuva varhaiskasvatuspedagogiikka pyrkii edistämään lapselle mielekästä ja yksilöllistä varhaiskasvatusta sekä ohjaa kasvattajayhteisön tapaa toimia lasten kanssa.

Oppiminen on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma ja jokaisella on oma yksilöllinen tapansa sekä aikansa omaksua asioita. Oppiminen on lapselle luontaista ja se perustuu lapsen haluun tutkia, kokeilla ja leikkiä kaikkia aistejaan apuna käyttäen. Oppimisen ilo syntyy oivalluksista, ihmettelystä ja yhteisistä kokemuksista toisten lasten ja aikuisten kanssa. Lasta kannustetaan osallistumaan, kyselemään ja tekemään omia ratkaisuja. On tärkeää, että lapselle rakentuu myönteinen kuva itsestään oppijana.

10.1. Leikki lapselle ominaisena tapana toimia

Leikkiessään lapsi harjoittelee elämän taitoja, jäljittelemällä näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Leikkiessään lapsi saa käyttää luovuuttaan ja mielikuvitustaan. Lapsella on mahdollisuus irrottautua todellisuudesta ja siirtyä maailmaan, jossa kaikki on mahdollista. Lapsi jäsentää leikkien omia kokemuksiaan ja havaintojaan ympäröivästä maailmasta.

Leikissä lapsella on mahdollisuus vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen harjoitteluun. Lapsi saa mahdollisuuden oppia toisen ihmisen huomioon ottamista ja erilasten asioiden ja tunteiden jakamista. Leikkiessään lapsi kokee erilaisia tunteita kuten onnistumisia, ristiriitojen ja turhautumisten kohtaamista sekä niiden sietämistä. Lisäksi leikki tuottaa lapselle mielihyvää. Ryhmässä leikkiessään lapsi saa mahdollisuuden osallisuuteen ja hyväksytyksi tulemiseen.

10.1.1. Ikäkausipedagogiikka

Alle 3-vuotiaat

Alle kolmevuotiaan lapsen leikki on ympäröivän maailman ihmettelyä, hän kokeilee ja tutkii ympäristöään ja tarvitsee erilaisia välineitä leikin käynnistymiseen. Tässä leikin kehitysvaiheessa on esittävillä leikkivälineillä suuri merkitys, koska leikkiin innoittajina toimivat juuri esineet ja esineistä muodostuneet merkitykset.

Alle 3-vuotiaan leikki on vielä lyhytkestoista ja kiinnittyminen ohutta. Leikki on tyypiltään yksin- tai rinnakkaisleikkiä. Rinnakkaisleikissä roolit eivät ole vielä vastavuoroisia vaan esim. kotileikissä voi olla monta äitiä. Lähempänä kolmatta ikävuotta alkaa esiintyä yhteisleikin alkeita.

3-5-vuotiaat

3-5-vuotiaan lapsen leikki on monipuolista ja pitkäkestoista. Leikin yllykkeet ja motiivit ovat lapsessa itsessään ja sopivan hetken tullen lapset vain alkavat leikkiä keskenään, aikuisen sen salliessa. Leikki on yhteisleikkiä ja lapset yhdessä kehittävät leikin juonen ja sisällön. Näin vuorovaikutus toisten lasten kanssa lisääntyy. Lapsi ottaa mielellään rooleja ja hän rakentaa eri rooleihin eläytyessään ymmärrystään havaitsemastaan todellisuudesta, kokemuksistaan, ihmisten välisistä suhteista ja omasta itsestään. Leikkiessään lapset pystyvät myös irtautumaan todellisuudesta, kuvittelemaan sellaista, mikä ei ole konkreettisesti läsnä.

10.1.2. Kasvattajan tehtävät

Kasvattajan tehtävänä on toimia läsnä olevana leikin mahdollistajana ja tukijana, joka ymmärtää leikin merkityksen lapsen kehitykselle ja oppimiselle sekä on tietoinen siitä, miten leikki kehittyy. Havainnoimalla lapsia kasvattaja saa tietoa lapsen leikin kehitysvaiheesta sekä mielenkiinnon kohteista ja näin hän pystyy rakentamaan mielekkään oppimisympäristön.

Kasvattaja voi tukea lasten leikin kehitystä suoran ja epäsuoran ohjauksen keinoin. Suorassa ohjauksessa kasvattaja voi leikkiä lapsen mukana ja mallittaa leikkiä. Lisäksi kasvattaja voi auttaa tarvittaessa leikki-idean kehittelyssä, tarvittavan materiaalin valmistelemisessä, erilaisten roolien kehittelyssä jne. Kasvattajan osallistumisen tarve riippuu lapsen iästä, leikkimisen taidoista, leikin lajista ja muista tilannetekijöistä. Alle 3-vuotias lapsi tarvitsee aikuisen rinnalleen näyttämään leikkimisen mallia ja aikuisen tuki on tärkeää leikin jatkuvuuden turvaamiselle. Epäsuoran ohjauksen tarkoituksena on rikastuttaa leikkiä ja viedä leikkiä eteenpäin esimerkiksi erilaisin mielikuvin ja välinein. Leikki-ideoiden lähteinä kasvattaja voi käyttää mm. satuja, kuvakirjoja, tarinoita ja retkiä erilaisiin kohteisiin. Epäsuoran leikin ohjauksen menetelmiä ovat myös leikkiajan ja leikkirauhan mahdollistaminen sekä mielekkäiden leikkitilojen ja –välineiden tarjoaminen.

Lasten leikkien havainnointi ja dokumentointi on keskeinen osa leikkiin liittyvän ammatillisuuden toteuttamista. Havainnoinnin kautta kasvattaja saa tietoa mielenkiinnon kohteiden ja kehitysvaiheiden lisäksi lasten vuorovaikutussuhteista, joka on tärkeää tietoa vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Havainnoinnin kautta kasvattaja saa myös tietoa siitä, milloin lasten toimintaa on järkevää eriyttää esimerkiksi pienryhmätoiminnan keinoin. Kasvattajan tehtävänä on myös auttaa lasta käsittelemään leikissä syntyneitä tunteita.

10.2. Liikkuminen lapselle ominaisena tapana toimia

Liikunta edesauttaa lapsen hyvinvointia, kasvua ja kokonaisvaltaista kehitystä. Liikunnan avulla lapsi tutustuu lähiympäristöönsä ja toisiin ihmisiin. Liikkuessaan lapsi oppii uutta, jolloin hän saa uusia kokemuksia ja elämyksiä. Liikunnan riemu, onnistumisen kokemukset ja tietoisuus omasta kehosta vahvistavat lapsen itsetuntoa. Lapsi käyttää liikuntaa itsensä ja tunteidensa ilmaisuun.

Oman kehon ja sen toimintamahdollisuuksien tunteminen tulisi olla lasten liikunnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin peruslähtökohtana, koska lapsi rakentaa kuvaa ympäristöstään suhteessa omaan kehoonsa. Liikunta on oppimisen edellytys. Lapsella pitäisi olla päivittäin aikaa, tilaa ja vapautta liikkua omien kykyjensä mukaan. Toistaminen on kaiken motorisen oppimisen perusta. Ympäristön tulee kannustaa lapsen omaehtoista liikkumista. Lasten käytössä tulee olla monipuolisia liikuntavälineitä, joihin tutustutaan yhdessä kasvattajan kanssa.

10.2.1. Ikäkausipedagogiikka

Alle 3-vuotiaat

Alle 3-vuotiaiden lasten kanssa harjoitellaan oman kehon hallintaa päivittäisissä toiminnoissa. Esimerkiksi perushoitotilanteissa nimetään yhdessä kehon osia, jolloin lapsi oppii hahmottamaan itseään. Pukemis- ja riisumistilanteissa harjoitellaan kehontuntemusta sekä tasapainoa. Lapsen tasapaino kehittyy myös hänen saadessaan liikkua erilaisissa ympäristöissä. Metsä- ja kävelyretket tuovat vaihtelua lapsen päivittäiseen liikkumiseen.

Alle 3-vuotiaat nauttivat muun muassa ryömimisestä tunneleissa, konntaamisesta, keinumisesta, juoksemisesta ja yhteisistä liikuntahetkistä aikuisen kanssa.

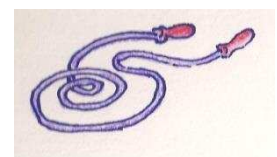
3-5-vuotiaat

Lapsi ohjaa toimintaansa 3-4-vuotiaana puheen avulla. Lapselle tulisikin antaa mahdollisuus käyttää toimintaa kuvaavia ääniä ja puhetta, liikkeeseen voi yhdistää esimerkiksi loruja, lauluja, äännesarjoja. Näiden sisältämä rytmi edesauttaa liikunnan lisäksi puheen kehittymistä. Lapset kertovat mielellään satuja ja myös eläytyvät helposti satuliikunnan lumoihin. Lapsen tasapainotaidot kehittyvät vähitellen, 3-5 –vuotias lapsi haluaa kiipeillä telineillä sekä riippua ja heilua eri asennoissa. Lapsi, joka hallitsee tasapainonsa hyvin, etsii uusia haasteita erilaisten välineiden (pyörä, sukset ja luistimet) avulla. Tämän ikäinen lapsi haluaa kokea vauhdin hurmaa harjoitellessaan liikkumistaitojaan juostessaan ja laukatessaan. Käsittelytaitojen avulla lapsi oppii käsittelemään erilaisia välineitä (palloja, nauhoja, hernepusseja, kiviä, käpyjä, lumipalloja jne.) vartalollaan ja raajoillaan. Lapsi oppii laittamaan välineen liikkeelle ja ottamaan sen kiinni (pysäyttämään). Tämä karkeamotorinen vaihe on tärkeä perusta hienomotoristen käsittelytaitojen kehitykselle (piirtäminen, kirjoittaminen). Noin viiden vuoden iässä lapsella on valmiudet osallistua erilaisiin yhteistoiminnallisiin tehtäviin ja – leikkeihin suuremmissa (3-5 lapsen) ryhmissä. Näin lapset pystyvät leikkimään sääntöleikkejä ja – pelejä jo itsenäisesti vaikka helposti syntyy myös kilpailua siitä kuka on nopein, voimakkain tai paras.

10.2.2. Kasvattajan tehtävät

Varhaiskasvattajien tulee yhdessä vanhempien kanssa huolehtia lapsen riittävästä päivittäisen liikunnan määrän täyttymisestä, erityisesti on huomioitava luontaisesti vähän liikkuvat ja arat lapset. Kasvattajan tulee antaa lapselle tilaa ja aikaa liikkua omien edellytyksiensä mukaisesti aina, kun se on mahdollista. Kasvattaja rohkaisee ja kannustaa lasta liikkumaan monin eri tavoin. Yhdessä tutustutaan erilaisiin ympäristöihin esim. liikuntasali, piha, metsä ja alueen yleiset liikuntapaikat. Kasvattajien tulee havainnoida lapsen motorista kehitystä säännöllisesti ja keskustella näistä tiimissä sekä vanhempien kanssa. Havaintojen pohjalta kasvattaja pystyy suunnittelemaan sekä toteuttamaan tavoitteellista ja monipuolista liikuntakasvatusta. Kasvattaja opettaa ja ohjaa lapsille erilaisten liikuntavälineiden käyttöä.

Kasvattajan tehtävä on tuoda liikuntaa lapsen päivittäisiin toimintoihin, kuten odottelu- ja siirtymätilanteisiin, piiritilanteisiin ja muihin ohjattuihin tuokioihin. Kasvattajien tehtävänä on luoda salliva ilmapiiri lapsen omaehtoiseen liikkumiseen. Liikuntatuokiot kasvattajan tulee organisoida siten, että kaikilla lapsilla on mahdollisimman paljon tekemistä eli minimoidaan odottelu-aika.

10.3. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen lapselle ominaisena tapana toimia

Lapsen taiteelliset kokemukset syntyvät ympäristössä, jossa on musiikillista, kuvallista, tanssillista ja draamallista toimintaa. Lapsen tulisi saada lisäksi tehdä kädentaitoja ja tutustua monipuoliseen lastenkirjallisuuteen. Taiteen avulla lapsella on mahdollisuus kokea mielikuvitusmaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikisti totta. Lapsuudessa saatujen taiteellisten kokemusten pohjalle rakentuvat lapsen myöhemmät taiteelliset valinnat ja hänen kulttuuriset arvostukset.

10.3.1. Ikäkausipedagogiikka

Musiikki. Musiikkikasvatuksessa painottuu lapsen ja aikuisen välinen lämmin ja turvallinen vuorovaikutussuhde. Sen tavoitteena on tarjota lapselle musiikkielämyksiä, joihin lapsi voi itse aktiivisesti osallistua kuuntelemalla, laulamalla, soittamalla tai liikkumalla. Lapsen aktiivisen kuuntelutaidon kehittäminen on eräs tärkeimmistä tavoitteista varhaisiän musiikkikasvatuksessa, sillä kuuntelemisen taito on kaiken toiminnan lähtökohtana ja oppimisen edellytyksenä.

Alle 3-vuotiaat

Pienillä lapsilla laulaminen ja loruilu yhdistetään erilaisiin perushoito- ja leikki-tilanteisiin. Laulun sanojen tulisi vastata lapsen kielellistä kehitystä ja lapsen omaa sanavarastoa. Yksinkertaiset lorut ja sormileikkilaulut ovat parhaimpia lauluhetkiä arjessa. Leikki ja laulaminen on hyvä liittää erilaisiin leikki-tilanteisiin ja kuviteltuihin tilanteisiin kuten esimerkiksi autoajelu tai nukun nukuttaminen ja syöttäminen. Lapsi pystyy heittäytymään kulloinkin tekeillä olevaan asiaan, kun se on lähellä hänen omaa kokemusmaailmaansa. Lapset nauttivat, että asioita toistetaan paljon. Toistojen myötä lapset saavat kokemuksen yhteenkuuluvuudesta ja onnistumisesta. Pienen lapsen ensimmäinen soitin on hänen oma kehonsa.

3-5 -vuotiaat

Kolmannesta ikävuodesta eteenpäin lapsi alkaa nauttia ryhmässä laulamisesta ja musisoinnista yhdessä muiden kanssa. Lasta alkavat kiinnostaa vaativimmat piiri- ja laululeikit. Lapsi kokee musiikin kautta voimakkaita tunnetiloja joihin hän eläytyy. Musiikin kuuntelu voidaan yhdistää mm. piirtämiseen, maalaamiseen, roolileikkeihin ja satuihin.

Kolmevuotias lapsi osaa jo yhdistää melodiaajunsa, rytmitajunsa, motorikkakansa ja laulamisensa. Silloin kehonsoittimien lisäksi lasten käytettävissä tulisi olla riittävästi myös muita soittimia, joiden avulla lapset voivat kokea musiikillisia perusasioita kuten rytmiä, melodiaa, nopeuden vaihtelua sekä erilaisia sointivärejä. Lapsille tulee antaa riittävästi aikaa tutustua soittimiin ennen niiden käyttöönottoa.

Kuvallinen ilmaisu ja käden taidot. Kuvallisen ilmaisun avulla lapsi harjoittelee eläytymistä, näkemistä, kokemista, itse tuottamista ja saa harjoitella välineiden ja materiaalien käyttöä. Taidekasvatus antaa lapselle mahdollisuuden kokonaisvaltaiseen, aisteihin, tunteisiin ja mielikuvitukseen perustuvaan pohtimiseen ja oppimiseen.

Alle 3-vuotiaat

Alle kolmevuotiaiden lasten kuvataidekasvatus on aistimusten ja tuntemusten etsimistä ja löytämistä materiaalien avulla (esim. miltä eri materiaalit tuntuvat iholla), samalla tutustutaan vähän kerrallaan materiaaleihin ja välineisiin. Pieni lapsi käyttää ensin työskennellessään koko kehoaan, vähitellen hän oppii käyttämään käsivarttaan ja lopulta myös rannettaan ja sormiaan. Kasvattajan on tärkeää muistaa, että lapsi haluaa toistaa yhä uudestaan ja uudestaan samoja asioita. Tekeminen, yhdessä tutun ja turvallisen aikuisen kanssa on alle kolmevuotiaalle lopputulosta tärkeämpää.

3-5- vuotiaat

Lapsen kasvaessa työskentely itsessään alkaa muodostua lapselle tärkeäksi ja hän kertoo ja kuvailee tekemäänsä työskennellessään. Yhtä tärkeää kuin kuvien tekeminen, on niiden tarkastelu. Kasvattajan tehtävänä on ohjata lasta monipuoliseen havainnointiin. Lasta voidaan ohjata tunnustelemaan erilaisia materiaaleja, muotoja ja rakenteita sekä haistelemaan erilaisia tuoksuja.

Mitä isommasta lapsesta on kyse, niin sitä enemmän hänen tulisi saada tutustua erilaisiin välineisiin kuten liituihin, värikyniin, vesiväreihin, huopakyniin ja sormiväreihin. Sekä erilaisiin alustoihin, mihin kyseisillä välineillä voidaan tehdä tuotoksia. Lisäksi lapsen tulee saada kokeilla muovailuvahaa, savea, ompelemista, naulaamista ym. käsillä tekemistä, jotka antavat suoraa fyysistä aistimuksia ja ärsykeitä aivoille.

Tanssi. Tanssin opetus voidaan jakaa eri osa-alueisiin, jotka ovat tanssi-ilmaisu, tanssimuodot ja – tekniikat sekä tanssitieto. Päivähoidossa tanssikasvatuksen tavoitteena on mahdollistaa lasten erilaisten, myönteisten tanssikokemusten saaminen muun muassa perinneleikkien ja – tanssien sekä etnisten ja modernien tanssien kautta. Tämä toteutuu parhaiten lapsesta itsestään lähtevän ilmaisun kautta, jota aikuinen tietoisesti ohjaa. Erilaisten tanssiesitysten katsominen rikastuttaa lasten kokemusmaailmaa tanssista, lapset voivat käydä seuraamassa esimerkiksi lukion vanhojentanssiharjoituksia. Jokaisella lapsella on oma erityinen liikekielensä ja sen vahvistaminen tukee lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti.

Alle 3-vuotiaat

Pienten lasten tanssikasvatus painottuu ilmaisuun. Jo kävelemään opettelevan lapsen polvet alkavat notkua, kun hän kuulee musiikkia. Kasvattajan avoin ja innostunut asenne tanssiin välittyy suoraan lapsiin, joten hänen innostunut osallistuminen kulloiseenkin tekemiseen on lapselle tärkeä malli. Kun lapsi kokee tekemisen mielekkääksi, hän jaksaa keskittyä siihen.

3-5 -vuotiaat

Tietoinen liikkeen hallinta edellyttää peruselementtien (voima, aika, tila ja virtaus) säätelyä, esimerkiksi ohjataan lapsia olemaan kevyitä kuin ilmapallot tai raskaita kuin elefantit. Sadut ja tarinat ovat hyviä tanssiin innostajia, joskus joku apuväline on hyvä tanssin virittäjä kuten hattu tai huivi. Esimerkiksi vanhat, tutut laululeikit antavat lapsille mahdollisuuden tanssiin. Jos kaikilta lapsilta ei suju laulu ja tanssi samanaikaisesti niin lapset voidaan jakaa ryhmiin (laulajat, tanssijat ja soittajat).

Draama ja sadut. Draama on osa kokonaisvaltaista lapsen taiteellista kokemista ja ilmaisua. Sen avulla luodaan perustaa hyvälle itsetunnolle, vahvistetaan kielellistä ilmaisua, tutustutetaan kirjallisuuteen ja rohkaistetaan fyysiseen kokonaisilmaisuun yksin ja osana ryhmää. Draamaan tarvitaan aina tarina ja roolihahmot.

Alle 3-vuotiaat

Lapset saavat draamalliset kokemuksensa ensimmäisten ikävuosien aikana erilaisten tunnesävyjen kautta, kun aikuinen on kiinteässä vuorovaikutuksessa lapseen. Aikuinen käyttää erilaisia äänenpainoja, ilmeitä ja eleitä, mikä vaikuttaa lapsen kielen oppimiseen jo siis ennen kuin lapsi ymmärtää varsinaista puhetta. Lapsi tutustuu draaman keinoihin jo ihan pienenä kansanperinteestä siirtyneiden lorujen, hokemien, laulujen, sormileikkien, hyppelyjen ja köröttelyjen kautta. Ne johdattelevat lasta rytmin, liikkeen, sanoilla leikkimisen ja äänen sävyjen maailmaan.

3-5-vuotiaat

Kolmannella ikävuodella lapset alkavat jo leikkiä roolileikkejä, jossa on paljon samoja elementtejä kuin draamassa. Leikkiessään lapsi kehittää leikin tarinaa ja jokaisella henkilöllä on oma roolinsa. Roolivaatteet innostavat lasta eläytymään erilaisiin rooleihin. Lapsen, joka leikkii paljon roolileikkejä, onkin helppo siirtyä aikuisen ideoiden harjoitusten ja näytelmien pariin. Lapsille tulee antaa mahdollisuuksia sekä katsoa itse näytelmiä että esittää omaa teatteria. Esiintyessään yleisölle lapset saavat jakamatonta huomiota ja he voivat olla tähtiä.

Tärkeää on, että lapsille kerrotaan satuja vapaasti suorassa vuorovaikutuksessa. Silloin lapsen kuulema tarina muuttuu sisäiseksi näkemiseksi, joka rikastuttaa lapsen mielikuvitusmaailmaa. Lapsen mielikuvitusmaailman vahvuus vaikuttaa myöhemmin lapsen kykyyn tuottaa uusia asioita. Kasvattaja varmistaa satuja lukiessaan, että lapsi kuulee äidinkielestään erilaisia vivahteita. Lapsen kielellinen tietoisuus lisääntyy, mikä auttaa häntä mm. lukemaan oppimisessa.

10.3.2. Kasvattajan tehtävät

Kasvattajan tehtävänä on pohjustaa tekemistä lapsen kokemusmaailmaa kohden ja motivoida lasta taiteen tekemiseen. Hänen tulee antaa tilaa, aikaa ja rauhaa lapsen omalle mielikuvitukselle ja luovuudelle. Taiteessa lapselle kaikki on mahdollista, mikä kasvattajan tulee huomioida omassa toiminnassaan siten, että hän toimii lapsen innoittajana ja tukijana. Aikuinen sanoittaa ja myötäelää lapsen toimintaa sekä ihastelee ja kunnioittaa lapsen työtä ja ilmaisua. Näin hän samalla auttaa lasta eteenpäin taiteen tekemisessä ja kokemisessa. Taide herättää lapsessa tunteita, joista tulee keskustella lapsen kanssa.

Kasvattajan tehtävänä on järjestää lapselle mahdollisimman monenlaisia taiteellisia kokemuksia kuten soittaminen, laulaminen, maalaus, piirtäminen, nikkaroiminen, askarteleminen, ompeleminen, rakentaminen, tanssiminen, kuunteleminen, näytteleminen, satujen ja runojen keksiminen.

Pienten lasten musiikkikasvatus perustuu paljolti spontaaniuteen eli laulamista ja musisointia tulee tapahtua useita kertoja päivässä. Laulaminen ja loruilu yhdistetään erilaisiin perushoitotilanteisiin kuten vaipanvaihtotilanteisiin ja pukemis- ja riisumistilanteisiin. Kasvattajan tehtävänä on laulaa yksinkertaisia sävelmiä, että musiikin perusrhythmi alkaa hahmottua lapsen mielessä. Aikuisen tehtävänä on huolehtia, että hän aloittaa laulut lapsille sopivalta sävelkorkeudelta. Laulujen tempo täytyy olla tarpeeksi hidas, että lapsi ehtii laulaa myös laulujen sanat. Varhaiskasvatuksessa työskentelevällä on suuri vastuu lapsen äänen käytön ja laulamisen taidon kehittämistä. Lasta tulee rohkaista ja innostaa oman äänensä löytämiseen ja erilaisten äänenkäyttötapojen kokeilemiseen. Lauluja valittaessa on hyvä muistaa, että lastenlaulut voidaan jakaa lasten kanssa laulettaviin lauluihin, lapsille laulettaviin lauluihin (lapset kuuntelevat) ja lasten omiin lauluihin (lapset laulelevat itseksensä). Kasvattaja opettaa lapsille musiikillisia perusasioita ja soittimien käyttöä.

Kuvataiteen ohjauksessa on tärkeää, että edetään johdonmukaisesti ja aikaa käyttäen. Tärkeää on huomioida, että lapsille on aina tarjolla monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Kasvattajan tehtävänä on opettaa näiden materiaalien ja välineiden käyttöä. Pelkkä esteettinen ympäristö voi jo sellaisenaan olla lapselle taide-elämys. Vierailut museo- ja taidenäyttelyissä avaavat uusia ovia taiteen maailmaan. Aikuisen tulee sanoittaa ja opettaa lapselle ympärillä näkyvän taiteen havainnointia sekä tuoda monipuolisesti taidetta lapsen maailmaan. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin kasvattajan osoittama kiinnostus lapsen työskentelyä kohtaan eli kannustus ja kuuntelu. Havainnoidessaan lasta, kasvattaja saa tietoa mm. lapsen kädentaitojen kehityksestä ja siitä vaiheesta, jolla lapsi työskentelee.

Tanssikasvatuksessa kasvattajan tehtävänä on mahdollistaa lapsille myönteisiä kokemuksia tanssista ja hänen itsensä täytyy suhtautua tanssiin innostuneesti, sillä avoin ja kiinnostunut asenne välittyy suoraan lapsiin. Tärkeää on antaa lapselle mahdollisuus harjoitella monipuolisesti omaa kehon hallintaansa tarjoamalla esimerkiksi leikkejä joissa voidaan harjoitella lihasjännityksen säätöä, kykyä tuottaa erilaisia muotoja kehossa, kykyä ja uskallusta luoda erilaisia liikkeitä itsenäisesti sekä kontaktin ottamista toiseen lapseen. Kasvattajan oma innostunut osallistuminen kulloiseenkin tekemiseen on lapselle tärkeä

malli. Kasvattajan täytyy muistaa, että tanssiharjoituksella tulee olla selkeä alku ja loppu niin lapset tietävät mistä on kysymys.

Kasvattajan tulee huomioida, että satuja ja tarinoita olisi sekä kerrottava että luettava lapsille. Kasvattajan tulee heittäytyä tarinan rooleihin ja tunnelmiin käyttäen ääntään, eleitään ja ilmeitään vaihtelevasti. Apuna satujen elävöittämisessä voidaan käyttää käsi- ja sorminukkeja, pöytäteatteria ja muita erilaisia teatterin muotoja. Aiheiden valinnassa kasvattajan tulee ottaa huomioon lapsiryhmän kiinnostuksen kohteet sekä lasten kyky keskittyä ja eläytyä tarinoihin. Kasvattaja voi myös yhdessä lasten kanssa keksiä tarinoita, tähän hyväksi koettu menetelmä on saduttaminen. Saduttaminen vahvistaa lapsen itsetuntoa, syventää kasvattajan ja lapsen vuorovaikutusta keskenään ja antaa kasvattajalle kuvan lapsen sen hetkisestä kehitystasosta.

10.4. Tutkiminen lapselle ominaisena tapana toimia

Tutkiminen kuuluu lapsen arkeen ja hän tutkii ja havainnoi ympäristöään, esineitä ja asioita aktiivisesti. Tutkiessaan lapsi oppii ja oivaltaa jatkuvasti uutta. Lapsen tapa tutkia kehittyi iän myötä.

10.4.1. Ikäkausipedagogiikka

Alle 3-vuotiaat

Jo pieni lapsi tutkii maailmaa kaikilla aisteillaan. Kun lapsi lähtee liikkumaan, hänen elinpiirinsä ja tutkittava maailma laajenee. Lapsi kyselee, ihmettelee ja pohtii sekä yrittää, erehtyy ja kokeilee tutkiessaan ympäristöään yksin, yhdessä toisten lasten tai kasvattajan kanssa. Samalla lapsi tutkii itseään ja rakentaa omaa minäkuvaansa.

3-5 -vuotiaat

Kielen kehittyessä lapsen ajattelun taidot lisääntyvät. Lapsen kasvaessa tutkimisesta tulee tietoista toimintaa ja hän alkaa tehdä omia päätelmiä. Kasvattajat innostavat lapsia käyttämään eri aisteja, tekemään omia havaintoja ja keskustelemaan niistä. Lasten omien kokeilujen ja tutkimisen kautta he asioita, kokevat oppimisen iloa ja saavat toiminnastaan myönteistä palautetta.

10.4.2. Kasvattajan tehtävät

Lapsen ihmetellessä maailman pieniä ihmeitä aikuinen voi tarttua hetkeen ja tutkia yhdessä lapsen kanssa hänen kiinnostuksen kohdettaan. Tämä vaatii kasvattajalta aitoa läsnäoloa ja hyvää vuorovaikutusta lapsen ja aikuisen välillä. Ihmettelyn lisäksi kasvattaja auttaa lasta laajentamaan tietoaan ympäröivästä maailmasta.

Kasvattaja suunnittelee ja järjestää oppimisympäristön lasta kiinnostavaksi ja kysymyksiä herättäväksi. Konkreettiset ja eri aisteja virittävät välineet ja materiaalit auttavat lasta tutkimaan ja ymmärtämään maailmaa.

Päivähoitopaikan lähiympäristöön suuntautuvilla retkillä varataan aikaa kiireettömään havainnointiin. Kannustetaan lasta tutkimaan ympäristöään pysähtymällä yhdessä katselemaan ja tutkimaan asioita. Lasten mielenkiinnon kohteet ohjaavat tutkimista. Tutkiminen on osa leikkiä ja arjen toimintaa, joissa aikuinen huolehtii turvallisuudesta.

11. Sisällölliset orientaatiot

Kasvattajalla tulee olla kunkin sisältöalueen tuntemus, että hän voi tukea lasta oikealla tavalla. Kasvattajien ja erityisesti lastentarhanopettajien pedagogista osaamista on hallita sisällöllisten orientaatioiden käsitejärjestelmät ja prosessit, joiden avulla lapsi voi rakentaa ymmärrystään. Orientaatioiden aiheet, ilmiöt ja sisällöt tulee liittää lasten lähiympäristöön, arkeen ja konkreettisiin kokemuksiin.

11.1. Matemaattinen orientaatio

Kasvattajan tehtävänä on havainnoida lapsen matemaattisen ajattelun kehittymistä ja lapsen yrityksiä laskea, luokitella sekä verrata ympäristönsä asioita ja esineitä. Näin hän osaa tukea ja ohjata lasta eteenpäin matemaattisissa taidoissa. Aikuisen tehtävänä on ohjata ja sanoittaa lasta havainnoimaan ympäristöään ”matemaattisin silmin”. Päivän eri tilanteissa kasvattaja kiinnittää lapsen huomion ympäristössä oleviin matemaattisiin asioihin kuten muotojen havainnoimiseen ja nimeämiseen ympäristöstä. Ruokapöydässä voidaan laskea, montako lasta istuu pöydässä (lukumäärät) ja hiekkalaatikolla mietitään, mikä kakku on suurin ja mikä pienin sekä verrataan eri lelujen kokoja (suuri-pieni, kevyt-painava jne.). Lapsi oppii toistojen kautta.

Kasvattajan tullee huolehtia siitä, että oppimisympäristöstä löytyy lasta kiinnostavia matemaattisia pelejä ja välineitä (esim. lautapelit, lajittelulaatikot, numeron ja lukumäärän vastaavuus, domino), jotka ovat lapsen saatavilla. Kasvattaja ohjaa, motivoi sekä kannustaa lasta pelaamaan ja tutkimaan itsenäisesti sekä yhdessä kasvattajan ja toisten lasten kanssa. Matemaattisia taitoja voidaan harjoitella erilaisissa ympäristöissä kuten omalla leikkipihalla (esim. vertaaminen ja laskeminen hiekkalaatikolla) ja metsäretkillä (mm. laskeminen, lajittelu ja vertailu).

Myös lasten leikeissä harjoitellaan matemaattisia taitoja kuten erilaisissa rakentelutarjoissa (legot, fröbelin palikat jne.), jotka tuovat esille lapsen avaruudellisen hahmottamisen taidot. Kasvattaja voi tuoda matemaattisten taitojen harjoittelun mukaan ohjattuihin liikuntatuokioihin, siellä voidaan esimerkiksi harjoitella muotojen tunnistamista, tehdä niitä omalla keholla, harjoitella suuntia sekä ottaa koko keho mukaan laskemiseen.

11.2. Luonnontieteellinen orientaatio

Orientaation aiheet löytyvät lapsen lähiympäristöstä eri vuodenaikoina kuten eläimet ja kasvit. Lapselle tulee antaa mahdollisuuksia tutustua luonnon ja lähiympäristön kasveihin ja eläimiin. Kasvattajan tehtävänä on opettaa lapselle luonnon kunnioittamista ja suojelemista kertomalla asioista sekä omalla esimerkillään (esim. otetaan oksia metsässä vain maasta, annetaan hyönteisten olla rauhassa). Syy-seuraussuhteisiin perehtymällä luonnon ilmiöt ja niihin vaikuttavat tekijät alkavat vähitellen avautua lapselle. Tähän voidaan tutustua esimerkiksi kasvattamalla lasten kanssa herneen versoja, rairuohoa tms. Myös erilaiset pienet kokeet ja projektit yhdessä lasten kanssa auttavat lasta ymmärtämään syy-seuraussuhteita.

Kasvattajan tehtävänä on havainnoida lapsen toimintaa, miten lapset tekevät havaintoja ympäristönsä ilmiöistä sekä miten he tutkivat ympäristöään ja sen toimintaa. Aikuisella täytyy olla positiivinen asenne ja valmius vastata lapsen esittämiin kysymyksiin. Lasten kanssa keskustellaan ja pohditaan yhdessä esille tulleita asioita sekä etsitään aiheesta mahdollisesti lisätietoa.

Vihdissä luonto erilaisine mahdollisuuksineen on lähellä kaikkia päivähoitoyksiköitä, joten sen hyödyntäminen lasten kanssa retkien ja muun toiminnan myötä on mahdollista. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että myös leikkipihalta löytyy monenlaisia ihmettelyn ja tutkimisen kohteita lapsille (eri aisteja hyödyntäen) kuten vuodenaikojen vaihtelu lehtipuissa, kukkien tutkiminen luupeilla, hyönteisten etsiminen tai pilvien liikkeet taivaalla.

Vihdissä on jokainen päivähoitoyksikkö tehnyt oman kestävän kehityksen suunnitelman, josta näkyy yksikköjen omat painotusalueet myös luonnontieteellistä orientaatiota ajatellen.

11.3. Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Kasvattajan tehtävänä on havainnoida lapsen kiinnostuksen heräämistä menneisyyteen ja nykyisyyteen. Asioita käsitellään lapsen kanssa keskustellen ja havainnollistaen erilaisten esineiden ja dokumenttien avulla. Retket lähiympäristöön ja sen erilaisiin kohteisiin kuten museoon tai taidenäyttelyyn tuovat lapselle oman kulttuurin tuntemusta ja avartavat lapsen kokemusmaailmaa.

Lisäksi Vihdin varhaiskasvatuksessa hyödynnetään vanhempia ihmisiä kuten lasten vanhempia ja isovanhempia kertojina menneestä ja nykyisyydestä. Monissa yksiköissä vietetään esimerkiksi isovanhempien päivää tai pidetään yllä muuta mummo/vaari toimintaa.

Eri juhlapyhiin kuuluvat perinteet ovat myös vahvasti esillä, joiden yhteyteen liitetään monesti erilaisia perinneleikkejä, -tarinoita, -satuja ja -lauluja sekä muita niihin liittyviä perinteitä. Näiden perinteiden kautta tuodaan esille ja jatketaan oman kulttuurimme kansanperinnettä.

Kasvattajalta vaaditaan avoimuutta tutustua myös muiden maiden kulttuureihin, sillä lapset perheineen matkustavat nykyään paljon eri kulttuureissa ja myös Vihtiin on muuttanut paljon lapsia eri kulttuureista. Kasvattajan tehtävänä on ohjata lapsen suhtautumista muihin kulttuureihin.

Kasvattajien tulee muistaa, että tärkeää on visioida myös tulevaisuutta, sillä kasvatamme tulevaisuuden aikuisia. Tämän vuoksi aikuisten tulee ohjata lapsen suhtautumista mediaan ja antaa monipuolista mediakasvatusta. Tekniikan hyödyntäminen opetusvälineenä on tärkeää.

11.4. Esteettinen orientaatio

Kasvattajan tulee nähdä ympäristöstä ja lapsista nousevat taidekasvatuksen mahdollisuudet sekä kytkeä ne luonnolliseksi osaksi muuta toimintaa. Aikuinen antaa lapselle mahdollisuuden oman kauneuskäsityksen kehittämiseen esimerkiksi järjestämällä leikkinurkkauksen yhdessä lapsen kanssa ja käymällä siinä samalla lapsen kanssa keskustelua, mikä näyttää lapsen mielestä kauniilta. Tärkeää on, että kasvattaja kunnioittaa lapsen näkemystä asioista. Tärkeää on pitää yhdessä lapsen kanssa huolta ympäristön siisteydestä järjestämällä tavarat paikoilleen ja siivoamalla jäljet esimerkiksi askartelun jäljiltä. Aikuinen kuitenkin vastaa oppimisympäristön järjestyksestä, selkeydestä, mielenkiintoisuudesta ja turvallisuudesta niin, että se innostaa leikkimään ja tutkimaan.

Kasvattajalla tulee olla tilanneherkkyyttä, että hän voi hyödyntää lasten päivittäiset aloitteet ja ympäristön mahdollisuudet. Aikuinen tulee kannustaa lasta luovaan toimintaan ja antaa siihen mahdollisuus. Lasten töitä asetetaan esille ja huomioidaan niitä keskustelemalla

niistä. Lapset saavat esiintyä erilaisissa juhlissa, joissa tunnelmaa luodaan esimerkiksi erilaisten roolipukujen, koristeiden, valojen, värien ja musiikin avulla.

Kasvattajan tehtävänä on sanoittaa ja tuoda lapsille esille uusia aistielämyksiä esimerkiksi retkellä ollessa. Aikuisen arvostava asenne ympäristöön välittyy myös lapselle ja hänen tehtävänä on suunnata lapsen mielenkiinto ympäristöön ihmettelemällä ja tutkimalla yhdessä lapsen kanssa.

11.5. Eettinen orientaatio

Ensiarvoisen tärkeää on kasvattajan antama käyttäytymisen malli lapselle. Aikuisella tulee olla kunnioittava työtapa ja hänen tulee jatkuvasti pohtia omaa toimintaansa, puhetapaansa sekä asennetta työhönsä. Tämä vaatii jatkuvaa reflektointia ja sitoutumista työhön ja sovittuihin asioihin.

Kasvattajan on oltava toiminnassaan johdonmukainen ja jokaisen on sitouduttava sovittuun toimintatapaan, että lapsi ja hänen perheensä kokee tullessa kohdelluksi oikeudenmukaisesti. Tämä vaatii kasvattajayhteisöltä jatkuvaa keskustelua kasvatuseriaa- ja käytänteistä.

Kasvattajalta vaaditaan valpasta läsnäoloa arjen tilanteissa, että hän voi puuttua esimerkiksi lasten välisiin riitatilanteisiin heti ja käydä ne lasten kanssa läpi (LIITE 5). Lapsille voidaan opettaa oikean ja väärän, hyvän ja pahan sekä totuuden ja valheen näkökulmia läpi esimerkiksi nukketeatterin tai draaman avulla.

Anteeksi pyytämistä harjoitellaan kasvattajan ohjauksen avulla. Lapsen kanssa käydään keskustelua asiasta, mitä on tapahtunut ja miltä toisesta lapsesta tai aikuisesta tuntuu. Tähän prosessiin liitetään myös konkreettinen anteeksi pyytäminen. Kasvattajan tehtävänä on opettaa lapselle tunnetaitoja.

11.6. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Kristilliset juhlapyhät ovat konkreettisimpia tapahtumia, milloin nostetaan lasten kanssa esille siihen liittyviä perinteitä ja kertomuksia lapsen ikätaso huomioiden. Tässä kasvattajat voivat käyttää apunaan esimerkiksi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä musiikkia. Monet päivähoitoyksiköt Vihdin kunnassa tekevät yhteistyötä seurakunnan kanssa, joka järjestää tärkeimpien juhlapyhien yhteydessä tapahtumia omissa tiloissaan.

Tärkeää on yhteistyö vanhempien kanssa ja kunnioittaa perheen vakaumuksia. Kasvattajan tehtävänä onkin yhdessä lapsen kanssa perehtyä lapsen oman uskonnon tai katsomuksen perinteeseen, tapoihin ja käytäntöihin. Aikuiselta vaaditaan herkkyyttä tarttua lasten kysymyksiin, joita pohditaan yhdessä ja annetaan tilaa lapsen omalle ihmettelylle.

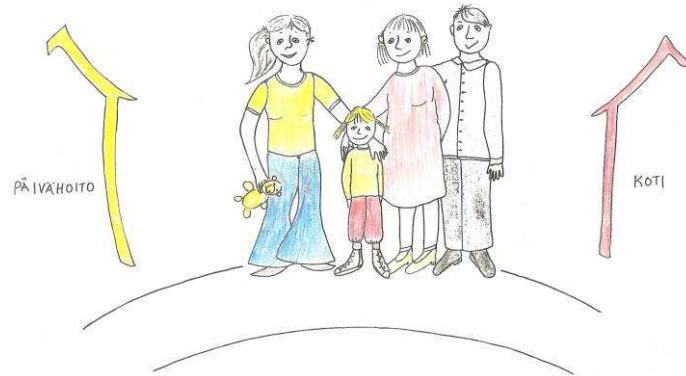
Suvaitsevaisuus on yksi tähän orientaatioon liittyvä aihealue. Kasvattajalta vaaditaan avointa suhtautumista hyväksyä erilaiset näkökulmat asioihin, että hän voi opettaa myös lapsia suhtautumaan avoimin mielin erilaisten uskontojen ja katsomusten tapoihin. Tärkeää on suhtautua kunnioittavasti eri ihmisten näkemyksiin.

Kasvattajan tulee antaa lapselle mahdollisuus myös hiljaisuuteen ja tunteiden ilmaisemiseen. Aikuisen tehtävänä on jakaa ja auttaa lasta tunteiden käsittelyssä.

12. Kasvatuskumppanuus

Vihdissä kasvatuskumppanuutta pidetään tärkeänä toimintatapana varhaiskasvatuksessa. Kunnassa on omat kasvatuskumppanuuskouluttajat ja tavoitteena on kouluttaa koko varhaiskasvatuksen henkilökunta.

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Se perustuu vuorovaikutukselle, jossa on läsnä kuulemisen, kunnioittamisen, luottamuksen ja vuoropuhelun periaatteet. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja kasvattajien tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien oman lapsensa tuntemus ja työntekijän asiantuntemus.

Kasvatuskumppanuuden periaatteet ovat läsnä arjen kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kuulemisen periaate sisältää aidon kiinnostuksen toista kohtaan. Kuuliolla tulee olla uskallus viestin vastaanottamisesta. Kunnioituksen kuuluvat arvostava asenne, toisen hyväksyminen ehdoitta sekä erilaisuuden sietäminen. Luottamus syntyy kohtaamisessa ja kuulemisessa. Kasvatuskumppanuudessa sitä edesauttaa ammattilaisen tuntemus lapsesta, vanhemman kasvatuskäsityksistä sekä ymmärrys vanhemman tunnetason liittymisestä lapsen kasvatuksen prosessiin. Vuoropuhelu on avain kuulemisessa. Siinä voi kokea samanarvoisuutta. Se antaa tilan tuoda ajatukset ja tunteet näkyviksi.

Kasvattajan vastuulla on luoda edellytykset tasavertaiselle yhteistyölle ja huolehtia siitä, että kasvatuskumppanuus on luonteva osa kunkin lapsen varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusyksiköissä on laadittu suunnitelmat lapsen päivähoidon aloituksesta kasvatuskumppanuuden hengessä. Alussa varataan riittävästi aikaa lapsen tutustumiselle, perheen kuulemiselle sekä keskustelulle. Ensimmäinen tapaaminen voi, perheen niin halutessa, tapahtua lapselle tutussa ja turvallisessa ympäristössä lapsen kotona. Kunkin perheen kohdalla tutustuminen suunnitellaan yhdessä perheiden tarpeiden mukaan. Kasvatuskumppanuudessa huomioidaan lapsen, vanhemman ja kasvattajan osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja arkeen.

13. Monikulttuuriset lapset

Tulevaisuuden monikulttuurinen yhteiskunta tulisi olla tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kaikille. Tämän vuoksi on tärkeää opettaa lapsille sen vaatimia tietoja, taitoja ja asenteita. Monikulttuurisessa päivähoitossa lapsi harjoittelee kansalaistaitoja, tulee tietoisiksi omasta kulttuuristaan ja tutustuu vieraisiin kulttuureihin. Monikulttuurisuuskasvatuksen avulla voidaan käsitellä erilaisuutta ja vähentää ennakkoluuloja.

Kasvattajan tulee antaa tilaa lapsen kysymyksille ja pohdinnalle kulttuurien monimuotoisuudesta. Kasvattaja auttaa lasta ymmärtämään, miten tieto rakentuu eri kulttuurisista lähtökohdista käsin. Esimerkiksi perheen määritelmä voi olla hyvin erilainen eri kulttuureissa. Kasvattajan tehtävänä on lapsen oman kulttuurin tuntemuksen tukeminen.

Kasvattajan täytyy huomioida lasten kieli- ja kulttuuritaustat kasvatusta ja opetusta suunniteltaessa. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten maahanmuuttajataustaisen lapsen suomen kielen opetusta toteutetaan. Vanhempien tehtäväksi jää lapsen äidinkielen kehityksen tukeminen. Vanhempien tulee antaa vaikuttaa ja osallistua lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tulkkipalvelua käytetään, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskustelut voidaan käydä perheen äidinkielellä.

Lapsen ominaisessa tavassa toimia sekä kaikissa päivittäistoiminnoissa kasvattajat ottavat huomioon lapsen suomen kielen tukemisen. Lapsen kanssa käytettävä kieli tulee olla selkeää ja käytettävä sanasto yhtenäistä, että lapsi saa riittävän sanaston toimiakseen arjessa. Aikuinen sanoittaa omaa ja lapsen toimintaa. Kasvattajat käyttävät lapsen ohjaamiseen lisäksi kuvia apunaan. Tärkeää on huomioida, että arjen rutiinit ovat kielen oppimisen alkuvaiheessa merkityksellisiä.

Vihdissä varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvät asiakirjat on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

14. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen ja seurannan periaatteet

Päivähoidon aloitusprosessiin halutaan Vihdin kunnan varhaiskasvatuksessa panostaa, siksi jokaisella yksiköllä on oma yksikkökohtainen kuvaus päivähoitotoimintasuunnitelmassa. Lapsen hoidon aloitus on myös aloitus kasvatuskumppanuudelle. Työntekijän työotteessa näkyy kasvatuskumppanuuden periaatteet kuuleminen, kunnioittaminen ja vuoropuhelu. Luottamus perheen ja hoitopaikan välille alkaa itää perhettä kunnioittavassa kohtaamisessa.

Päiväkodin johtaja lähettää kotiin päätöksen päivähoitopaikasta. Kirje sisältää myös Lapsemme kaavakkeen (LIITE 1), jossa vanhemmat saavat kuvata lastaan ja hänelle tärkeitä asioita. Kaavake otetaan mukaan ensitapaamiselle ja se toimii keskustelun tukena. Lapsen tulevasta ryhmästä kasvattaja soittaa perheelle ja sopii ensimmäisen tapaamisen, jonka painopiste on lapseen tutustuminen. Tapaaminen voi olla lapsen kotona tai päiväkodissa perheen valinnan mukaan. Tutustumis- ja harjoittelumenettelyistä sovitaan yhdessä. Ne ovat kunkin lapsen kohdalla yksilölliset ja hänen sopeutumista päivähoitoon tukevat.

Jokaiselle lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma (LIITE 2), jota päivitetään puolivuositain. Varhaiskasvatussuunnitelma on lapsen tarina, jonka avulla hänen kasvuaan ja kehitystään seurataan yhdessä vanhempien kanssa. Suunnitelmassa

korostuu lapselle ominainen tapa toimia. Kasvattajan tehtävänä on havainnoida lasta ja lapsen kehitystä tietoisesti ja systemaattisesti. Näin hän kykenee vanhempien kanssa käytävässä vuoropuhelussa välittämään oman ymmärryksensä ja tietämyksensä lapsesta. Vanhemmat ovat lapsensa asiantuntijoita. Lapsen suunnitelmaan kirjataan vanhempien ja kasvattajien yhteinen näkemys. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa esiin nousevat lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan ja kirjataan ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan, jonka avulla suunnitellaan lapsiryhmän toimintaa.

Lapsen siirtyessä toiseen ryhmään tai uuteen hoitopaikkaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat siirtyvät hänen mukanaan vanhempien suostumuksella. Kasvattajat käyvät siirtopalaverin, jonka kutsuu koolle lapsen vastuukasvattaja. Siirtopalaverissa vaihdetaan tietoja, jotka auttavat lasta aloittamaan hoidon uudessa hoitopaikassa.

15. Erityisvarhaiskasvatus

Vihdissä kunta on jaettu päivähoitoalueisiin, kullakin alueella toimii oma alueellinen erityislastentarhanopettaja. Lisäksi joissakin päivähoitoyksiköissä on ryhmässä toimivia erityislastentarhanopettajia. Ryhmässä toimivat ja alueelliset erityislastentarhanopettajat vastaavat erityisvarhaiskasvatuksesta.

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan kolmiportaisen tuen mallia; yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tavoitteena on varhainen ja oikein ajoitettu puuttuminen. Kasvattajan tehtävänä on havainnoida ja dokumentoida lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Näistä havainnoista hän keskustelee yhdessä vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita. Lisäksi vanhempien kanssa sovitaan yhdessä mahdollisista kehitykseen ja oppimiseen liittyvistä tuen tarpeista. Lapsen kehityksen ja oppimisen tukemista toteutetaan sekä kotona että päivähoidossa.

Jos yleinen tuki ei ole lapselle riittävää niin lastentarhanopettaja tai perhepäivähoidossa alueellinen erityislastentarhanopettaja tekee lapsesta pedagogisen arvion. Tämän pohjalta lapsen tehostetun tuen tarve arvioidaan oppilashuoltoryhmässä. Mikäli tuen tarve todetaan tarpeelliseksi, tehdään päätös tuen aloittamisesta. Päätöksen allekirjoittaa päivähoitoyksikön johtaja. Lapselle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa ja sen vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti. Yhteistyö alueellisen erityislastentarhanopettajan sekä mahdollisesti muiden asiantuntijoiden kanssa tiivistyy.

Varhaiskasvatuksessa lasta tuetaan tehostetun tuen keinoin. Erityisen tuen piirissä ovat lapset, joilla on erityishuolto-ohjelma. Ennen erityisen tuen päätöstä lapsen oppimista kuvataan moniammatillisesti laadittavassa pedagogisessa selvityksessä asiantuntijalausuntoja hyödyntäen. Tällöin lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen suunnitelma on HOPS eli henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

Kaikki erityisvarhaiskasvatukseen liittyvät asiakirjat tehdään sähköisesti Wilmaan, jonne myös vanhemmille annetaan tunnukset lapsen asiakirjojen seurantaan varten. Wilman käyttöönotto turvaa kaikkien lapsen asiakirjojen siirtymisen vanhempien luvalla esimerkiksi hoitopaikan vaihtuessa tai lapsen siirtyessä esiopetukseen ja sieltä kouluun.

Oppilashuoltotyön käsikirjasta, ”Hyvän oppimisen polku Vihdissä” löytyy tarkemmat oppilashuollon tavoitteet ja tehtävät. Lisäksi siinä on kuvattu oppilashuolto-organisaatio

16.2. Varhaiskasvatuksen tuottamistavat ja toimintamuodot

Vihdin kunnassa varhaiskasvatusta tapahtuu sekä kunnallisena että kunnan valvomana yksityisenä päivähoitona. Kunnallisen varhaiskasvatuksen muodot ovat päiväkotijä perhepäivähoito sekä avoimet päiväkodit, joissa toimii varhaiskasvatuskerhoja ja muita avoimen varhaiskasvatuksen palveluita. Kunnallisen päivähoidon lisäksi perheet voivat valita joko kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen. Yksityisen hoidon tuella perhe voi palkata hoitajan kotiin tai valita yksityisen päiväkotijä perhepäivähoidon.

Vihdin varhaiskasvatuksen palveluista saa tietoa Vihdin kunnan kotisivulta, osoitteesta: http://www.vihti.fi/palvelut/paivahoito_ja_esiopetus

Vihdin kunta maksaa lakisääteisen lasten kotihoidon tuen lisäksi kuntalisää alle 2 -vuotiaasta lapsesta kotona tapahtuvaan hoitoon valtuuston päättämien periaatteiden mukaisesti. Kotihoidon tuki koostuu hoitorahasta, tulosidonnaisesta hoitolisästä ja kuntalisästä. Kotihoidon tukea voi hakea Kelalta perhe, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnallisessa päivähoidossa tai yksityisessä päivähoidossa yksityisen hoidon tuella. Kotihoidon tuen voi saada myös yli 3-vuotiaasta lapsesta, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi, joka saa kotihoidon tukea.

Kotihoidon tuen lisäksi vanhemmat voivat hakea yksityisen hoidon tukea Kelalta, kun perhe on palkannut hoitajan kotiin tai lapsi on hoidossa yksityisellä palveluntuottajalla. Perheelle yksityisen hoidon tuen hoitorahan ja tulosidonnaisen hoitolisän myöntää Kela ja maksaa sen perheen palkkaamalle hoitajalle tai palveluntuottajalle suoraan. Vihti on tehnyt myös kuntalisän maksamisesta sopimuksen Kelan kanssa. Perhe voi saada myös kuntalisän Kelan kautta mikäli edellytykset sen saamiselle täyttyvät.

16.2.1. Päiväkotihoido

Päiväkodeissa tarjotaan varhaiskasvatusta ja esiopetusta alle kouluikäisille lapsille pääsääntöisesti klo 6.30 - 17.00 välisenä aikana perheiden tarpeiden mukaan. Ympäri vuorokautista hoitoa on tarjolla vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiseksi Pajuniityn päiväkodissa. Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta tarjoaa Daghemmet Alexandra, jonka toiminta on tarkoitettu lapsille joiden äidinkieli on ruotsi. Päiväkotien lapsiryhmät muodostetaan siten, että alle 3-vuotiaita voi olla yhtä koulutettua kasvatushenkilöä kohden enintään 4 ja 3-6-vuotiaita enintään 7 lasta silloin, kun lasten hoitoaika ylittää 5 tuntia päivässä (kokopäivähoito). Mikäli hoitoaika on enintään 5 tuntia päivässä (osapäivähoito) voi 3-6-vuotiaita lapsia olla 13 lasta yhtä kasvatushenkilöä kohden (PHA 6§).

16.2.2. Perhepäivähoito

Perhepäivähoito on hoitajan kotona tapahtuvaa kodinomaista hoitoa. Perhepäivähoitajalla voi olla hoidossa neljä alle kouluikäistä lasta hoitajan omat alle kouluikäiset lapset mukaan lukien, sekä mahdollisesti osapäiväisesti esikoululainen tai koululainen. Pienessä hoitoryhmässä lapsi saa kodinomaisessa ympäristössä turvallista ja yksilöllistä hoitoa klo 6:30-17:00 välisenä aikana perheiden tarpeiden mukaan.

16.2.3. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut

Avoin varhaiskasvatus on suunnattu niille vihtiläisille perheille, jotka eivät ole kunnallisen päivähoidon piirissä. Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tavoitteena on lapsen kehityksen ja vanhemmuuden tukeminen. Avoimeen varhaiskasvatukseen sisältyvät eri elämäntilanteissa olevien perheiden omat vertaistukiryhmät. Näiden lisäksi avoimessa varhaiskasvatuksessa toimivat 3-5-vuotiaille lapsille suunnatut varhaiskasvatuskerhot.

17. Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Perusopetuslain edellyttämää oppilashuoltotyötä on Vihdissä laajennettu varhaiskasvatuksenkin puolelle. Oppilashuollon tehtävänä on huolehtia lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Hyvässä yhteistyössä kotien kanssa edistetään välittämisen, keskinäisen huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen kulttuuria. Kussakin päivähoitoyksikössä on oppilashuoltoryhmä, jonka toiminnasta vastaa päiväkodin / perhepäivähoidon johtaja. Vanhemmille tiedotetaan oppilashuoltoryhmien toiminnasta. Oppilashuoltotyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä vanhempien kanssa. Oppilashuollon tarkemmat periaatteet on luettavissa Vihdin kunnan Hyvän oppimisen polku Vihdissä - asiakirjasta.

Neurolaterveydenhoitaja kuuluu oppilashuoltoryhmään ja saa sitä kautta tietoa alueen lasten hyvinvoinnista. Neuvolan kanssa tehdään tiiviistä yhteistyötä erityisesti lasten 4-vuotis neuvolatarkastuksessa. Kasvattaja täyttää havainnointilomakkeen ja keskustelee yhdessä vanhemman kanssa havainnoistaan. Vanhemmat vievät lomakkeen neuvolaan ja se käsitellään 4-vuotis tarkastuksen yhteydessä. Neuvola antaa päivähoitoon palautteen lapsen käynnistä ja mahdollisia tukitoimia mietitään yhdessä.

Kasvattajan työn tukena toimivat alueelliset erityislastentarhanopettajat, jotka kuuluvat oma alueensa yksikköjen oppilashuoltoryhmiin. Alueelliset erityislastentarhanopettajat kartoittavat lapsen kehitystä ja oppimista, konsultoivat kasvattajia ja vanhempia sekä antavat heille työvälineitä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen.

Erytispalveluyksikkö tarjoaa yksilöityä apua ja tukea lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Erytispalveluyksikössä työskentelevät psykologit, toimintaterapeutit ja puheterapeutit, jotka osallistuvat päivähoitoyksikön oppilashuoltoryhmään. Lähetteen erityispalveluyksikön toiminnan piiriin voi varhaiskasvatuksessa tehdä alueellinen erityislastentarhanopettaja tai ryhmässä toimiva erityislastentarhanopettaja. Asiasta sovitaan yhdessä vanhempien kanssa.

Sosiaalipalvelut on tarkoitettu lapsiperheille, jotka tarvitsevat apua lasten arkeen ja perheen kriiseihin liittyvissä tilanteissa, joissa peruspalveluiden tarjoamat palvelut eivät ole riittäviä. He tukevat huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Kutsuttuina sosiaalipalvelun (esim. lastensuojelun tai perheneuvolan) työntekijät osallistuvat varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmään.

Kasvattajan tulee olla tietoinen moniammatillisen yhteistyön tasoista ja toimijoista, että hän tarvittaessa voi ohjata lapsen perhettä avun piiriin.

18. Varhaiskasvatuksen sisällöllinen arviointi, kehittäminen ja seuranta

Vihdin varhaiskasvatuksessa laatua arvioidaan ja seurataan johtajan, henkilöstön ja lapsen näkökulmasta. Näin saadaan läpileikkaus varhaiskasvatuksen laadusta ja mahdollisista kehittämiskohteista.

18.1. Toiminnan arviointi ja vaikuttaminen johtajuuden näkökulmasta

Päivähoitopalaverissa johtajat tekevät päätökset huhtikuussa seuraavan vuoden pedagogisista teemoista, jotka viedään tuloskorttiin. Elokuussa lisätään tuloskorttiin talouteen liittyvät tavoitteet. Näitä tavoitteita arvioidaan yksikkökohtaisesti johtajien kehityskeskustelussa vuosittain sekä lisäksi päivähoitopalaverissa huhtikuussa, kun mietitään seuraavan vuoden tavoitteita. Vaikuttavuuteen pyritään sillä, että pedagogiset teemat asetetaan riittävän pitkälle aikavälille.

Jokainen yksikkö tekee varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelman tuloskortin ja Vihdin varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Toimintasuunnitelmaa valmistellaan kesäkuussa yksiköiden suunnittelupäivänä. Sen tulee olla valmiina jokaisella yksiköllä syyskuun loppuun mennessä. Toimintasuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan ja kehitetään yksiköissä puolivuositain yhdessä sovituin menetelmin.

Yksikön johtaja huolehtii, että työyksiköissä tiimit tekevät tiimisopimukset toimintakauden alussa. Johtajat käyvät tiimisopimukset keskustellen läpi jokaisen tiimin kanssa ja vahvistavat sen tiimin toimintatavaksi. Ennen henkilökohtaisia kehityskeskusteluja johtaja arvioi yhdessä tiimin kanssa tiimisopimuksen toimivuutta. Johtaja käy kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Toimintaa arvioidaan ja kehitetään päiväkodin yhteisissä viikkopalavereissa ja tiimien omissa palavereissa. Perhepäivähoidossa samaa arviointia tehdään alueilloissa ja tiimien yhteisissä palavereissa.

18.2. Toiminnan arviointi ja vaikuttavuus henkilöstön näkökulmasta

Vihdin kunnassa kiinnitetään huomiota henkilöstön rekrytointiin, että saadaan palkattua koulutettua ja osaavaa henkilöstöä. Työhön perehdyttäminen, toimivat työvälineet, ammattitaitoa syventävä koulutus sekä henkilöstöedut antavat työntekijälle hyvät edellytykset toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta.

Toimintaorganisaatio on moniammatillinen ja alueellisesti verkostoitunut, joka auttaa työntekijää toteuttamaan varhaiskasvatuksen perustehtävää. Toimintaorganisaation rakenteet selkeyttävät työtehtäviä ja toimintaa. Työntekijältä edellytetään sitoutumista Vihdin varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Päivähoitoyksiköissä tiimit tekevät tiimisopimuksen, jossa sovitaan tiimin yhteisestä kasvatusilmapiiristä ja toimintatavoista. Tiimin tehtävänä on arvioida ja kehittää työtään, johon tiimisopimus on hyvä väline. Lisäksi työntekijän tulee arvioida ja kehittää työtään jatkuvan itsearvioinnin avulla. Vuosittaisessa kehityskeskustelussa työntekijän tuo esiin oman osaamisensa ja kehittämiskohteensa sekä saa johtajalta arvioinnin työstään. Johtaja seuraa kehityskeskustelun vaikuttavuutta.

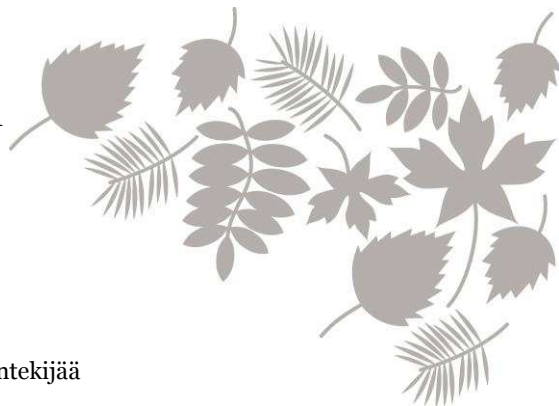
Varhaiskasvatuksen kehittämistä ja arviointia tehdään yhdessä sovituin menetelmin. Nämä menetelmät ohjaavat työntekijää toteuttamaan laadukasta varhaiskasvatusta ammatillisella työotteella koko Vihdin kunnan alueella. Toimivat työvälineet ja työntekijän omien vahvuuksien hyödyntäminen motivoivat, sitouttavat ja tuovat iloa työhön.

18.3. Toiminnan arviointi ja vaikuttavuus lapsen näkökulmasta

Lapsen päivähoiton aloitus on lapselle ja perheelle suuri elämänmuutos, joten sen hyvään alkuun on tärkeää varata riittävästi aikaa. Lapsi saa tutustua vastuukasvattajaansa tutustumiskäyntien yhteydessä. Tutustumiskäyntien tarkoituksena on tutustua lapseen ja perheen odotuksiin päivähoitosta. Lapsi tulee kuulluksi ja hänelle tulee tunne, että hän on tervetullut päivähoitoon. Tutustumiskäyntien vaikuttavuutta seurataan havainnoimalla lapsen kotiutumista ryhmään.

Lapsen tulee saada kokea kuuluvansa yhteisöön ja tulevansa hyväksytyksi omana itsenään. Toimintaympäristöä muokataan lapsiryhmän tarpeita vastaavaksi. Lapsia kuullaan ja havainnoidaan jokapäiväisissä leikeissään ja askareissaan. Havainnot dokumentoidaan ja niistä keskustellaan huoltajien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa esiin nousevat lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan suunniteltaessa lapsiryhmän toimintaa. Toiminnan vaikuttavuutta seurataan yksittäisen lapsen kohdalla lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa.

Varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma, jonka ensimmäinen osa tämä lomake on. Tämä lomake auttaa päivähoidon työntekijää tutustumaan lapsen päivähoiton alkaessa.

Lapsen tiedot	Nimi	Henkilötunnus
	Kotiosoite	
	Lapsen äidinkieli	Muut kotikielet
Lapsen terveydentila	Lapsen terveydentila (allergiat, pitkäaikaissairaudet ym.)	
	Lastenneuvola/terveydenhoitajan nimi	
	Saako tarvittaessa olla yhteydessä päivähoidon eri yhteistyötahojen (kuten neuvola) kanssa lapsen kehitystä ja terveyttä koskevista asioissa ☐ Kyllä ☐ Ei	
Vihti kunta on vakuuttanut päivähoitopäivät hoidossaoloajan.		

Huoltajien tiedot	Nimi	Nimi
	Työpaikka	Työpaikka
	Työpuhelin	Työpuhelin
	GSM	GSM
	Sähköposti	Sähköposti

Varahakijoiden tiedot	Nimi	Nimi
	Puhelin	Puhelin
Mikäli lasta hakee muu, kuin huoltaja, tulee asia ilmoittaa etukäteen hoitopaikkaan. Lasta ei luovuteta alle 18-vuotiaalle, tuntemattomalle tai päihtyneelle hakijalle.		

Lapsen hoitoaika	Päivittäinen hoitoaika
	Hoitopäiviä /kk
Epäsäännöllisistä hoitoajoista ilmoitetaan hoitopaikkaan huoltajien työvuoroihin perustuvalla hoitoaikalistalla. Lapsen hoitovuorot tulee toimittaa noin kuukaudeksi kerrallaan.	

Luvat	Lapsi saa osallistua	seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin.	Kyllä	Ei
		päivähoiton järjestämiin juhliin esim. joulujuhlat.	Kyllä	Ei
		päivähoiton järjestämille retkille.	Kyllä	Ei
	Lasta saa kuljettaa taksilla / linja-autolla.		Kyllä	Ei
	Lasta saa valokuvata	lapsen kansioon.	Kyllä	Ei
		toisen lapsen kansioon.	Kyllä	Ei
		päivähoiton omiin tarpeisiin.	Kyllä	Ei
		julkaistavaksi kunnan omilla internet-sivuilla.	Kyllä	Ei
		julkaistavaksi nimen kera päivähoitoa koskevissa lehtiartikkeleissa.	Kyllä	Ei
	Lasta saa videoita päivähoitopaikan käyttöön.		Kyllä	Ei

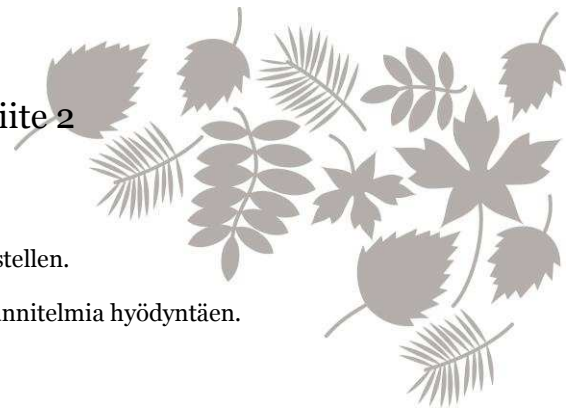
Kuvaus lapsesta	Kerro lapsestasi (luonne, mistä asioista hän pitää, mistä hän on kiinnostunut, mitä hän puuhailee mielellään ja missä asioissa hän tarvitsee tukea ym.).
	Mitkä ovat lapselle turvallisuutta tuovia asioita arjessa?
	Keitä kuuluu lapsen ydinperheeseen ja kuuluuko lapsenne elämään muita tärkeitä henkilöitä?
	Miten lapsi suhtautuu uusiin ihmisiin ja uusiin tilanteisiin?
	Millaiset asiat tuottavat lapselle mielihäpeää ja mikä lasta lohduttaa pahan mielen yllättäessä?
	Mitkä asiat pelottavat tai jännittävät lasta?

Lapsen päivittäistoiminnot	Ruokailutottumukset ja -tavat.
	Päiväunen/-levon tarve ja nukkumaanmenotavat.
	Wc-käynnit (käyttää vaippaa, harjoittelee kuivaksi, käy wc:ssä itsenäisesti, muuta huomioitavaa).
	Pukeutuminen ja riisuminen (tarvitsee apua, hoitaa itsenäisesti, hikoilee tai palelee helposti).
Muuta	Millaisia odotuksia ja tunteita päivähoiton aloitus herättää vanhemmissa?
	Millaisia asioita pidätte tärkeänä lapsenne kasvatuksessa?
	Mitä muuta haluatte tuoda esille?

Päiväys

Huoltajan/huoltajien allekirjoitukset

Palauttakaa täytetty lomake ensimmäisellä tutustumiskäynnillä!

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhdessä vanhempien kanssa keskustellen. Sovimme yhdessä lapsen kasvua ja kehitystä tukevista toimintatavoista. Kasvattajat suunnittelevat päivähoitoryhmän toimintaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmia hyödyntäen.

Lapsen tiedot	Nimi	
	Syntymäaika	
Huoltajien tiedot	Nimet	
Päivähoidon tiedot	Päivähoitoyksikön nimi	
	Ryhmän nimi	
	Vastuuhenkilö	
	Puhelinnumero	

Päivämäärä: ____ . ____ . ____

Keskusteluun osallistuvat:

Huoltajan/hoitajien allekirjoitukset:

Päivämäärä: ____ . ____ . ____

Keskusteluun osallistuvat:

Huoltajan/hoitajien allekirjoitukset:

Päivämäärä: ____ . ____ . ____

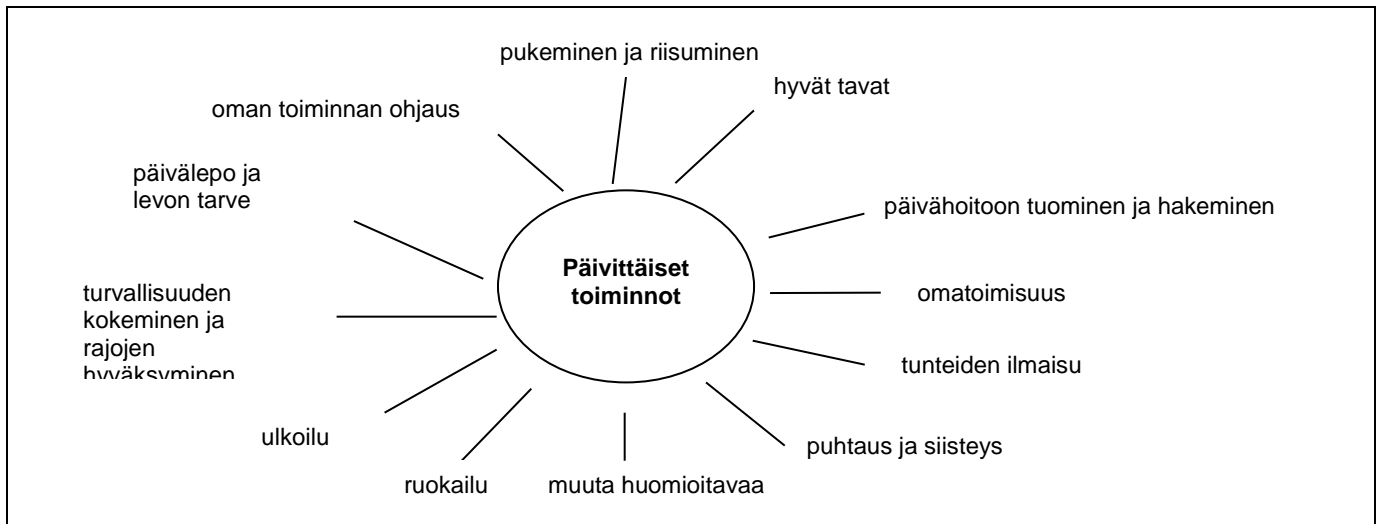
Keskusteluun osallistuvat:

Huoltajan/hoitajien allekirjoitukset:

Päivämäärä: ____ . ____ . ____

Keskusteluun osallistuvat:

Huoltajan/hoitajien allekirjoitukset:

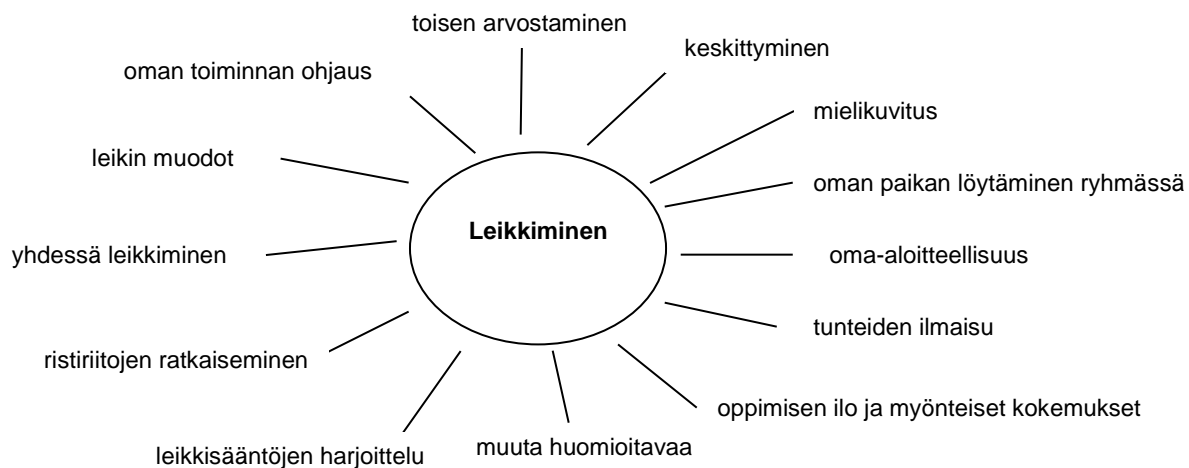

Kuvaus lapsesta ja hänen vahvuuksista:

pvm

Harjoiteltavat taidot ja yhdessä sovitut toimintatavat päivähoitossa ja kotona:

pvm

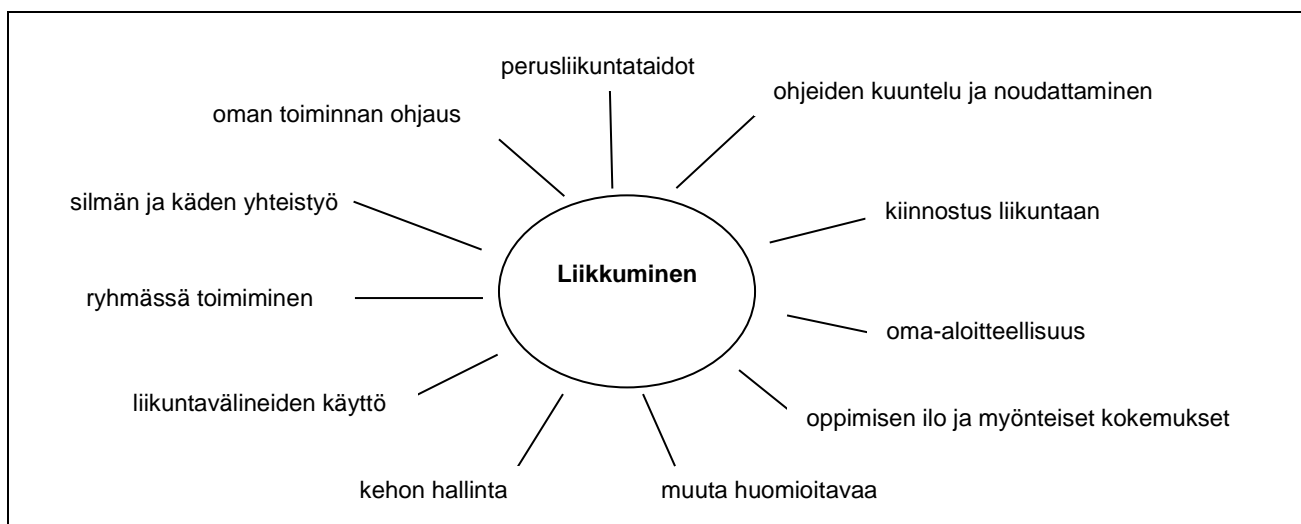

Kuvaus lapsesta ja hänen vahvuuksista:

pvm

Harjoiteltavat taidot ja yhdessä sovitut toimintatavat päivähoitossa ja kotona:

pvm

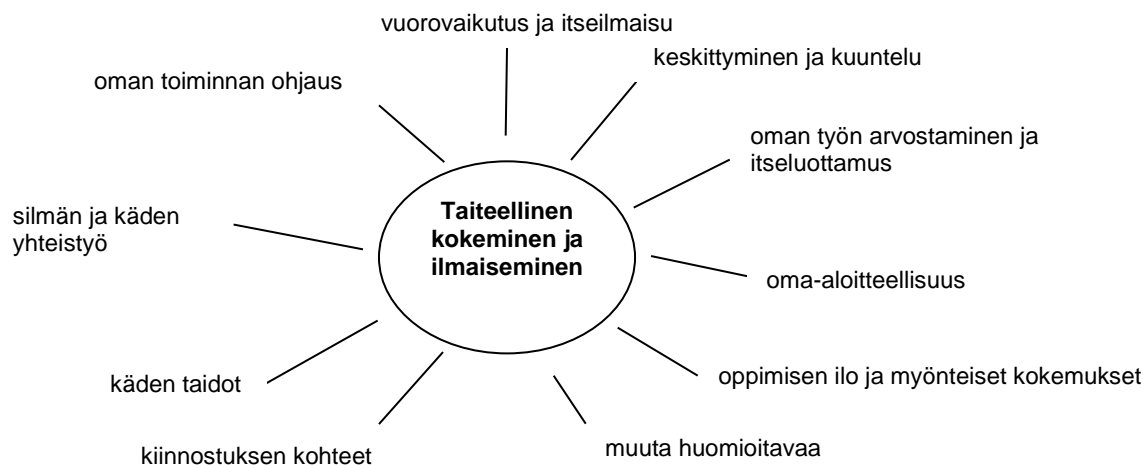

Kuvaus lapsesta ja hänen vahvuuksista:

pvm

Harjoiteltavat taidot ja yhdessä sovitut toimintatavat päivähoitossa ja kotona:

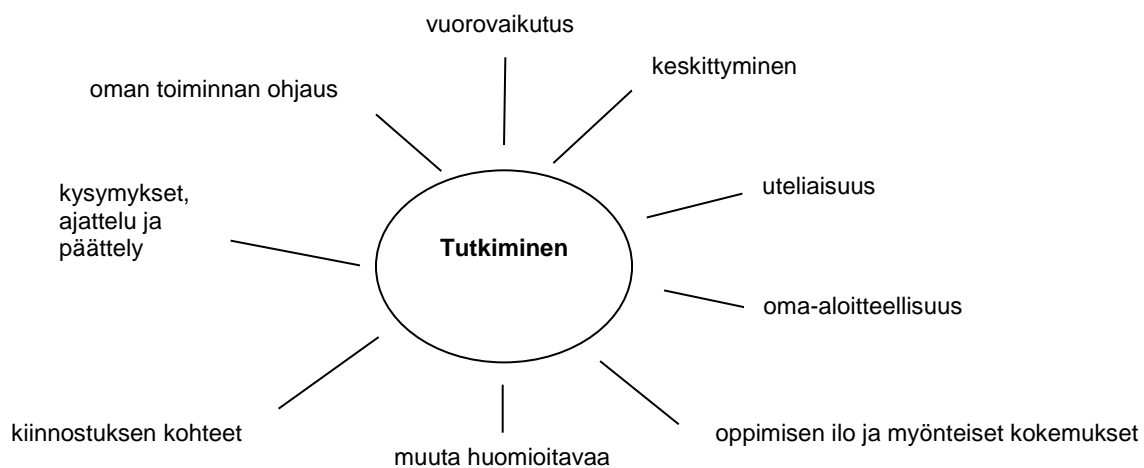
pvm

Kuvaus lapsesta ja hänen vahvuuksista:

pvm

Harjoiteltavat taidot ja yhdessä sovitut toimintatavat päivähoitossa ja kotona:

pvm

Kuvaus lapsesta ja hänen vahvuuksista:

pvm

Harjoiteltavat taidot ja yhdessä sovitut toimintatavat päivähoitossa ja kotona:

pvm

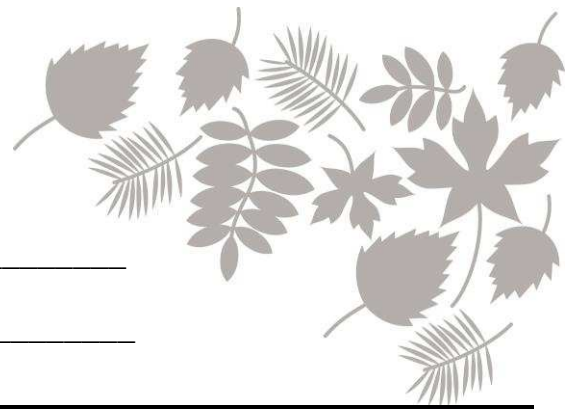

Kuvaus lapsesta ja hänen vahvuuksista:

pvm

Harjoiteltavat taidot ja yhdessä sovitut toimintatavat päivähoitossa ja kotona:

pvm

Lapsen nimi ja syntymäaika _____

Päivähoitopaikka _____

1. PÄIVITTÄISET TOIMINNOT

ALLE 2 VUOTIAS	pvm			pvm			pvm			pvm		
	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa
Riisuu ja pukee												
Syö itse												
Käy potalla / pytyllä												
Riittävät päiväunet												
Sopeutuu säännölliseen päivärytmiin												
Huomioita												

2-3 VUOTIAS	pvm			pvm			pvm			pvm		
	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa
Riisuu ja pukee												
Syö itse												
Käy potalla / pytyllä itsenäisesti												
Riittävä uni / lepo												
Antaa toiselle leporauhan												
Sopeutuu säännölliseen päivärytmiin												
Huomioita												

3. LIIKKUMINEN

ALLE 2 VUOTIAS	pvm			pvm			pvm			pvm		
	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa
Konttaa												
Seisoo tuetta												
Kävelee												
Juoksee												
Hyppii												
Heittää palloa tms.												
Vetää / työntää												
Aukoo / sulkee												
Huomioita												

2-3 VUOTIAS	pvm			pvm			pvm			pvm		
	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa
Konttaa												
Juoksee												
Hyppää tasajalkaa												
Hyppää alas (matalalta)												
Kiipeää												
Portaissa kulkeminen												
Heittää ja ottaa kiinni kahdella kädellä												
Kantaa leluja ja tavaroita												
Kehon keskiviivan ylittäminen												
Huomioita												

4-5 VUOTIAS	pvm			pvm			pvm			pvm		
	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa
Konttaa												
Juoksee												
Kiipeilee												
Hyppää yhdellä jalalla												
Kuperkeikka eteenpäin												
Hiihtää												
Luistelee												
Heittää palloa suunnatusti												
Heiton kiinniottaminen												
Tasapainon pitäminen												
Kehon keskiviivan ylittäminen												
Huomioita												

5. TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN

ALLE 2 VUOTIAS	pvm			pvm			pvm			pvm		
	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa
Piirrustelee												
Käsien käyttö muovailussa, maalaamisessa ym.												
Kirjojen katseleminen ja tarinointi												
Musiikin kuunteleminen/ilmaiseminen												
On mukana lauluhetkissä												
Huomioita												

2-3 VUOTIAS	pvm	pvm	pvm	pvm
-------------	-----	-----	-----	-----

4-5 VUOTIAS	pvm			pvm			pvm			pvm		
	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa	ei vielä	harjoittelee	osaa
Tunnistaa värit												
Tunnistaa muodot												
Tuntee käsitteitä isopieni, edessä-takana jne.												
Luokittelee												
Laskee esineitä ja asioita												
Pelaa pelejä (pala-, muisti-, kortti- ja lautapelit)												
Kirjoittaa oman nimensä												
Tietää ikänsä ja sukupuolensa												
Ymmärtää omien tekojensa seuraukset												
Kiinnostunut ympäristön ilmiöistä												
Käyttää eri aisteja: kuuntelee, koskettelee, maistelee, haistelee, kokeilee ym.												
Osaa tuoda esille omat ajatukset ja tehdä päätelmiä												
Huomioita												

Ohjeistus lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma koostuu seuraavista kaavakkeista:

1. Lapsemme –Varhaiskasvatussuunnitelma, osa 1
2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma –Varhaiskasvatussuunnitelma, osa 2
3. Lapsen havainnointikaavake

1. Lapsemme –Varhaiskasvatussuunnitelma, osa 1

- Perhe saa kaavakkeen päivähoitopäätöksen mukana.
- Perhe tuo sen täytettynä ensimmäiselle tutustumiskäynnille (joko päivähoitopaikkaan tai antaa kasvattajalle tutustumiskäynnillä perheen luona).
- Kaavake käydään läpi keskustellen perheen kanssa tutustumiskäynnillä
- Huoltajien kirjaukset välittyvät koko tiimille.
- Kaavakkeen ensimmäinen sivu voidaan kopioida tarvittaessa ja näin voidaan päivittää huoltajien yhteystiedot ym. tärkeät tiedot.
- Kaavaketta säilytetään lapsen vasukansiossa.

2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma –Varhaiskasvatussuunnitelma, osa 2

- Lapsen vasu päivitetään puolivuositain.
- Ennen lapsen vasukeskustelua kasvattaja havainnoi lasta hyödyntämällä lapsen havainnointikaavaketta sekä keskustelee lapsen kasvusta ja kehityksestä muiden kasvattajien kanssa.
- Lapsen vasua ei täytetä valmiiksi ennen keskustelua vaan yhdessä vanhempien kanssa. Kasvattajalla voi olla omat muistiinpanot mukana keskustelun tueksi. Lapsen havainnointikaavaketta ei oteta mukaan keskusteluun.
- Etusivulle merkataan päivämäärä, keskusteluun osallistujat ja pyydetään keskustelun lopuksi huoltajien allekirjoitukset. Mikäli kirjoittaminen keskustelun yhteydessä on hankalaa niin voit pyytää huoltajien allekirjoitukset puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen.
- ”Aurinko-kuviot” sivujen ylälaudassa sisältävät aiheeseen liittyviä asioita, joita voit ottaa esiin keskustelussa tarpeen mukaan. Jokainen lapsi on yksilö ja eri asiat painottuvat keskusteluissa. Ei ole tarkoitus käydä kaikkia asioita läpi.
- Lapsen vasun tulee olla tarina lapsen kasvusta ja kehityksestä, joka painottuu hänen vahvuuksiinsa, oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin.
- Sama vasukaavake seuraa lasta hänen koko päivähoitoajan. Tarvittaessa otetaan lisälehtiä käyttöön.

3. Lapsen havainnointikaavake

- Samaa kaavaketta voidaan käyttää lapsen koko päivähoitoajan.
- Havainnoimalla lasta säännöllisesti kasvattaja saa tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä vanhempien kanssa käytäviä keskusteluja varten.
- Kaavake täytetään rastittamalla lapsen kehitystasoa kuvaavin vaihtoehto. Lisäksi kunkin osa-alueen alle voi kirjoittaa huomioita kehityksestä.